حرمين
رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

إِقَامَةُ البَرَاهِينِ عَلَى حُكْمِ مَنِ اسْتَغَاثَ بِغَيرِ اللهِ

ديفهي

ދިވެހި

އައްލާހުން ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އެދި އެހީ ހޯދާ މީހާގެ ޙުކުމާ ބެހޭ ދަލީލުތައް ޤާއިމުކުރުން

ލިޔުއްވީ: ސަމާހަތުލް-ޝައިޚު:
ޢަބްދުލް ޢަޒީޒު ބުން ޢަބްދު الله ބުން ބާޒު

إِقَامَةُ البَرَاهِينِ عَلَى
حُكْمِ مَنِ اسْتَغَاثَ بِغَيرِ اللّٰهِ

އަލްލާހުން ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އެދި އެހީ ހޯދާ
މީހާގެ ޙުކުމާ ބެހޭ ދަލީލުތައް ޤާއިމުކުރުން

لِسَمَاحَةِ الشَّيْخِ العَلَّامَةِ
عَبْدِ العَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ بَازٍ
رَحِمَهُ اللهُ

ލިޔުއްވީ: ސަމާޙަތުއް-ޝައިޚު:
ޢަބްދުލް ޢަޒީޒު ބްނު ޢަބްދު ﷲ ބްނު ބާޒު

بِسْمِ اللهِ الرَّحمَنِ الرَّحِيمِ

ދެވަނަ ރިސާލާ:

ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ޢިބާދައިން ވާތްގަން އެދުމުގެ ޙުކުމާމެދު

ޙަމްދުކުރީ ﷲ އަށެވެ. އަދި ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ހުރީ ﷲ ގެ ރަސޫލާއަށެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އާލުންނަށާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ އަޞްޙާބުންނަށާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ ތެދުމަގުން ތެދުމަގު ލިބިގަތް ބަޔަކަށެވެ.

އެއަށްފަހު ދަންނަވަމެވެ: ހިޖުރައިން 19 / 4 / 1390ހ އަހަރު ޕަބްލިޝްކޮށްފައިވާ: "އަލްމުޖްތަމަޢުލް ކުވައިތިއްޔާ" ނޫހުގެ ޢަދަދު 15 ގައި، 'ޝަރަފުވެރި ޢީދު މީލާދުގެ ފިކުރާގައި' ގެ ސުރުޚީ ދަށުން ވެންބައިޖުވަލާއް ފަސި ޝާއިޢުކޮށް ގޮތުގާފައިވެ. މި ވެންބައިޖުވާކަލައި ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ އަރިހުން ވާތްގަން އުފުލުމާ، އެކަލޭގެފާނާ ދުރުވެރިކަން ނަބީބަޔަކު އުފުލުން ހިމެނިގެންވެއެވެ. އެއީ އެއްޗަކީ ބާވަތުގެ ބިދުޢައިގެ ތެރެއިން އިޝްތިހާރަކުން ސަލަފުންގެ ބާވަތް، ނަބީބަރޯވީ، އެއްޗެއް އަޚަރަވާރުކުރުމަށް ބާއްވަމާކާ. މި ބާއްވަމަކާ ވަރުވެރިކަމެއް "އާދަނަމު" އާ ޢަރުން ލިޔެވޭ. އިޝްޓިރާކްކުރުން ބާއްވައާ އޭގެ ނަމޫނާ މިފަދައިވެ:

يا رسول الله أدرك عالمًا... يشعل الحرب ويصلى من لظاها

(އޭ ﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަނގުރާމައިގެ ހުނޑުގަނޑު ރޯކޮށް، އޭގެ އަނދިރި އަލިފާނުން ފަސްޖެހިގެންވާ ޢާލަމަކާ ހާޒިރުވެލައްވާށެވެ.)

يا رسول الله أدرك أمـة... في ظلام الشك قد طـال سراها

(އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! ޝައްކުގެ އަނދިރިކަމުގެ ތެރޭގައިވެ، އެ އަނދިރިގަނޑުގައި ހިނގުން ދިގުލާފައިވާ އުއްމަތާ އަރާހަމަކުރައްވާށެވެ.)

يا رسول الله أدرك أمـة... في متاهات الأسى ضاعت رؤاها

(އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! ހިތާމައިގެ ވާދީގައި، ފެނުން ގެއްލިގޮސްފައިވާ އުއްމަތާ އަރާހަމަކުރައްވާށެވެ.)

އެހެންކޮށް [illegible] ކިޔައެވެ:

عجل النصر كما عجلتـه... يوم بدر حين ناديت الإلـه

(ބަދުރު ހަނގުރާމައިގެ ދުވަހު ކަލޭގެފާނު، އިލާހަށް ދަންނަވައިގެން ނަސްރު އަވަސްކުރައްވައި ގޮތަށް ނަސްރު އަވަސްކުރައްވާ[illegible].)

فاستحال الذل نصرًا رائعًا... إن لله جـنــودًا لا تـراهـا

(ދެން އޭރުން ނިކަމެތިކަން، [illegible] ނަސްރަކަށް ބަދަލުވެގެން ގޮސްދިޔައީއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާއަށް ނުފެންނަ ލަޝްކަރުތައް الله އަށް ލިބިވޮޑިގެންވެއެވެ.)

މިގޮތުން މި [illegible] [illegible] [illegible] ރަސޫލާ ﷺ އަށް [illegible] [illegible]. [illegible] ނަސްރު ދެއްވުން އަވަސްކޮށްދިނުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ ނަސްރުދެއްވުން ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ [illegible]، އަދި [illegible] އެއްވެސް [illegible] އަބަދުވެސް [illegible]، ނަސްރުދެއްވުން [illegible] الله ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]- [illegible]. އެއީ الله [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

﴿...وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾

(...ޢަޒީޒުވަންތަ، ޙަކީމުވަންތަ، الله ގެ ޙަޟްރަތުން މެނުވީ، ނަޞްރު ލިބިގެނެއް ނުވެއެވެ.) [އާލް ޢިމްރާން: 126] އަދި އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ވިދާޅުވެއެވެ:

﴿إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ...﴾

(الله، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަޞްރު ދެއްވާނަމަ، ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ބަލިކުރެވޭނޭ އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެއިލާހު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަޞްރު ނުދެއްވައިފިނަމަ، އެއަށްފަހު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަޞްރު ދޭނީ ފަހެ ކާކު ހެއްޔެވެ!...)

[އާލް ޢިމްރާން: 160]

މި ޢަމަލަކީ ޤުރުއާނުގައި ވާޖިބުކުރެއްވި ތިން ކަމެއްގެ ތެރެއިން ވާ ކަމެކެވެ. (އަދި) އެއީ: އަޅުކަމުގެ ވާޖިބުތަކުން ވާޖިބުވާ الله ގެ ޙައްޤު ފުރިހަމަކުރުމަށް އެކަން ދަސްކުރުމާއި އެއަށް ޢަމަލުކުރުމެވެ. ނަފްސުން ނުކުމެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި އެކު ޝަރުޢީ ގޮތުގެމަތިން: އެކަން ޢަމަލުކުރުން ނުވާނޭކަމެވެ، އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް އިޚްލާޞްތެރިވުން އަޅުކަން ކުރުމަށް އެކަލާނގެއަށް ހާލަތުގައި ވާޖިބުކުރެއްވުމެވެ، އަދި އެކަލާނގެ ޝަރީޢަތް ޤާއިމްކުރުން ފާއިތުވުމުގެ ސަބަބުން ދީނުގެ ރުކުނުތައް ތަންކޮޅު ދަތިވާ ބަޔަކު ވާނެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަރުމާނެވެ:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝٥٦﴾

(ތިމަން އިލާހަށް (އެއްކައުވަންތަކޮށް) އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ، ތިމަން އިލާހު ޖިންނިންނާއި، އިންސީން ނުހައްދަވަމެވެ.) [އައްޛާރިޔާތު: 56] އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...﴾

(ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހު ކޮންމެ އުއްމަތެއްގައި ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. އެއީ، ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ޢިބާދަތްކުރުމަށާއި، ޠާޣޫތުންނާ އެއްކިބާވުމަށް އަންގަވުމަށެވެ...) [އައްނަޙްލު: 36] އަދިވެސް الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ (٢٥)﴾

(ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހު މެނުވީ (ޙައްޤުވެގެން) އަޅުކަންލެވޭ އިލާހަކު ނުވާކަމަށް އެބަޔަކަށް ވަޙީކުރައްވައިގެން މެނުވީ، ރަސޫލަކު، ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިންވެސް ތިމަންއިލާހު ނުފޮނުއްވަމެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން (ހަމައެކަނި) ތިމަންއިލާހަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ!) [އަލްއަންބިޔާއު: 25] އަދިވެސް އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿الر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ (١) أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنَّنِي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ (٢)﴾

(ا ل ر .(މިއީ) ފޮތެކެވެ. އެ ފޮތުގެ އާޔަތްތައް ފުރިހަމަކުރެވި، ދެން ޙިކުމަތްތެރި، ހަބަރު ލިބިވޮޑިގެންވާ ފަރާތުގެ ޙަޟްރަތުން ތަފްޞީލުކުރެވިފައިވާ.

(އެއީ) ތިޔަބައިމީހުން ﷲ އަށް މެނުވީ، އަޅުކަން ނުކުރުމަށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންކަލޭގެފާނީ، އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިންޒާރުދޭ އަދި ހެޔޮ ހަބަރުދޭ މީހެކެވެ.)

[ހޫދު: 1-2]

ފަހެ ﷲ ތަޢާލާ މި މުބާރަކު ފުރިހަމަ އާޔަތްތަކުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި އެވަނީ: އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް ޝަރީކަކު ނުލާ އެކަލާނގެއަށް އެކަނި އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ އެކަލާނގެ ޖިންނިންނާއި އިންސީން ނުއުފައްދަވާކަމެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ރަސޫލުން عليهم الصلاة والسلام ފޮނުއްވީ މި އަޅުކަމަށް އަމުރުކުރައްވާ، އަދި އޭގެ އިދިކޮޅު ނަހީކުރެއްވުމަށް ކަމުގައި ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ޙައްޤު ވަޙީއަކީ، އެކަލާނގެ ފޮތުގެ އާޔަތްތައް ފުރިހަމަކުރައްވާ، ތަފްސީލުކުރެއްވި؛ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުކަން ނުކުރުމަށް ކަމުގައިކަމަށް ޚަބަރުދެއްވައެވެ.

އަދި އެނގިގެންވާކަމީ އަޅުކަމުގެ މާނައަކީ: ﷲ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް [illegible]، އެކަލާނގެ ނަހީކުރެއްވި ކަންކަން ދޫކޮށްލައިގެން، އެކަލާނގެ އެއްކައުވަންތަކަން ޤަބޫލުކުރުމެވެ. [illegible] [illegible] ﷲ ތަޢާލާވެސް އެކަމަށް އަމުރުކުރައްވާ، އަދި އެ [illegible]. އޭގެ [illegible]: އެކަލާނގެ މި ބަސްފުޅުގައެވެ:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾

(އަދި ބާޠިލު މަގުން އެއްކިބާވެ ތިބެ، ﷲ އަށް އަޅުކަން ކޮށްދިނުމަށް

ޙާލު އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ އެއުރެންނަށް އަމުރުކުރެވިގެން ނުވެއެވެ...) [އަލްބައްޔިނާ: 5] އަދި އެކަލާނގެ ޢައްޒަ ވަޖައްލަގެ މިބަސްފުޅެވެ:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ...﴾

(އެކަލާނގެއަށް މެނުވީ، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަން ނުކުރުމަށް ކަލޭގެފާނުގެ ވެރި ރައްބު ނިޔާ ކަނޑައަޅުއްވާ އެންގެވިއެވެ...) [އަލްއިސްރާއު: 23] އަދި އެކަލާނގެ މި ބަސްފުޅެވެ:

﴿إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ٣﴾

(ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން އިލާހު ކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ފޮތް ބާވައިލެއްވީ ޙައްޤު ގޮތުގައެވެ. ފަހެ ﷲ އަށް ދީން ޚާލިޞުކުރާ ހާލު، ކަލޭގެފާނު އެ އިލާހަށް އަޅުކަން ކުރައްވާށެވެ.

(ދަންނާށެވެ. ޚާލިޞް ވެގެންވާ ދީން ވަނީ ﷲ އަށެވެ. އަދި އެ އިލާހު ފިޔަވާ އެހީތެރިންނަކަށް ނެގި މީހުން (ބުންޏެވެ:) ﷲ ގެ ޙަޟްރަތަށް ތިމަންމެން ގާތްކަން ކޮށްދިނުމަށް މެނުވީ، ތިމަންމެން އެ ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަމެއް ނުކުރަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ މީހުން އިޚްތިލާފުވެ ދިޔަ އުޅުނު ކަންތަކުގައި ﷲ، އެ މީހުންގެ މެދުގައި ޙުކުމް ކުރައްވާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ދޮގުހަދާ ކާފަރުވުން ބޮޑު މީހަކަށް ﷲ ހިދާޔަތް ނުދައްކަވާނެއެވެ.) [އައްޒުމަރު: 2-3]

މި މާނައިގައިވާ އާޔަތްތައް ގިނަވެގެންވެއެވެ. އެ ހުރިހާ އާޔަތްތަކެއްވެސް ދަލީލުކުރަނީ ﷲ އަށް އެކަނި އަޅުކަން ހާލިސްކުރުމަށާއި، އެކަލާނގެ ޙައްޤުގައި ނަބިއްޔުންނާއި އެހެން ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކުރުން ދޫކޮށްލުމަށެވެ.

ޝައްކެއް ނެތް ގޮތުގައި، ދުޢާއަކީ އަޅުކަމުގެ ބާވަތްތަކުން އެންމެ މުހިއްމު އަދި އަޅުކަން އެންމެ ޖަމަޢަވާ އެއް ބާވަތެވެ. އެހެންކަމުން ދުޢާކުރުން ﷲ އަށް އެކަނި ހާލިސްކުރުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ޢައްޒަ ވަޖައްލަ ވިދާޅުވެއްވި ގޮތަށެވެ:

﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ١٤﴾

(ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ދީން ހާލިސްކުރާ ބަޔަކު ﷲ އަށް ދުޢާކުރާށެވެ. ކާފަރުން ކިތަންމެ ނުރުހުނުކަމުގައި ވިޔަސްމެއެވެ.) [އައްޒުމަރު: 14]

އަދިވެސް އެކަލާނގެ ޢައްޒަ ވަޖައްލަ ވިދާޅުވެއްވުމެވެ:

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ١٨﴾

(އަދި މިސްކިތްތައް ވަނީ ﷲ އަށެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ﷲއާއެކު އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދުޢާ ނުކުރާށެވެ!) [އަލްޖިންނު: 18]

ދުޢާކުރުމުގައި ﷲ އެއްކައުވަންތަކުރުންވާ މި އިރުޝާދުގައި، ހުރިހާ މަޚްލޫޤުންވެސް، ނަބިއްޔުންނާއި އެހެން ޞާލިޙުންވެސް ބޭރުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ މިބަސްފުޅު:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ ١٠٦﴾

(އަދި ﷲ ފިޔަވާ ތިބާއަށް މަންފާއެއް ނުދޭނޭ، އަދި ތިބާއަށް ގެއްލުމެއް ނުދޭނޭ ތަކެއްޗަކަށް، ތިބާ ދުޢާނުކުރާށެވެ. ފަހެ ތިބާ އެހެން ކަންތައްކޮށްފިނަމަ؛ ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ވާނީ އަނިޔާވެރިވި މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.) [ޔޫނުސް: 106]، މިއީ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށްވާ ޚިޠާބެކެވެ. އަދި އެނގިގެންވާކަމަކީ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ، އެކަލޭގެފާނު ޝިރުކުން ރައްކާތެރިކުރައްވާފައިވާ ކަމެވެ. އެ ބަސްފުޅުގެ މުރާދުކަން ކަށަވަރީ: އެހެން މީހުންނަށް އެކަލުގެ އިންޒާރުދެއްވުމެވެ. ދެން އެއަށްފަހު އެކަލާނގެ [illegible] [illegible] ވިދާޅުވެއްވިއެވެ:

﴿وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ ١٠٦﴾

(އަދި ﷲ ފިޔަވާ ތިބާއަށް މަންފާއެއް ނުދޭނޭ، އަދި ތިބާއަށް ގެއްލުމެއް ނުދޭނޭ ތަކެއްޗަކަށް، ތިބާ ދުޢާނުކުރާށެވެ. ފަހެ ތިބާ އެހެން ކަންތައްކޮށްފިނަމަ؛ ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ވާނީ އަނިޔާވެރިވި މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.) [ޔޫނުސް: 106]، މިއީ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށްވާ ޚިޠާބެކެވެ. އަދި އޭގައި މުރާދުކުރެވިގެންވާނީ ފިޔަވައި އެހެން މީހުންނެވެ. އެހެނީ އެކަލޭގެފާނު ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، އެކަލާނގެ ޢަބްދާ ޝިރުކުން ރައްކާތެރިކުރައްވާފައިވާ ކަމެވެ. ދެން ނަހީކުރެއްވުމުގައި އިންޒާރުދެއްވުމުގައި ﷲ ތަޢާލާ [illegible] ބަސްފުޅު [illegible] ވިދާޅުވެއްވިއެވެ:

﴿...فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

(...ފަހެ ތިބާ އެހެން ކަންތައް ކޮށްފިނަމަ؛ ހަމަކަށަވަރުން އޭރުން ތިބާ ވާނީ އަނިޔާވެރިވި މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.) އަނިޔާވެރިކަން މުޠުލަޤުކޮށް (ޤުރުއާންގައި) އައިސްފިނަމަ ފަހެ އެއިން މުރާދުކުރެވޭނީ: ބޮޑު ޝިރުކެވެ. އަދި الله ތަޢާލާ ވިދާޅުވެއްވިފަދައިންނެވެ:

﴿...وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

(...އަދި ކާފިރުންނީ ހަމަ އަނިޔާވެރިންނެވެ.) [އަލްބަޤަރާ: 254] އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވިދާޅުވެއްވިއެވެ:

﴿...إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

(...ހަމަކަށަވަރުން ޝިރުކަކީ ބޮޑުވެގެންވާ އަނިޔާއެކެވެ.) [ލުޤްމާން: 13] ދެންފަހެ އާދަމުގެ ދަރިންގެ ސާހިބާ عليه الصلاة والسلام، الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ދުޢާކުރެއްވިނަމަ އެކަލޭގެފާނުވެސް އަނިޔާވެރިންގެ ތެރެއިންވާނަމަ؛ ދެން އެހެން މީހުން އަދި ކޮންފަދަހެއްޔެވެ!؟

އެހެންކަމުން މި އާޔަތްތަކުންނާއި އެހެން އާޔަތްތަކުން އެނގިގެންދަނީ: الله ފިޔަވައި ނަބިއްޔުންނާއި، ގަސްގަހާގެއްސާއި، ބުދުތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] الله [illegible] [illegible] [illegible] ޝިރުކުކަމެވެ. އަދި އިންސީންނާއި ޖިންނީން އެ [illegible] ހުރުމުން، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: އަދި الله [illegible] [illegible] ކަމެއްކަމެވެ. އަދި لا إله إلا الله ގެ މާނައަކީ [illegible] ކަމެވެ. އެ [illegible]

الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަން ނަފީކޮށް، ހަމައެކަނި الله އަށް އަޅުކަން ޚާލިޞްކޮށް ލާޒިމުކަމެވެ. އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވިދާޅުވެއްވި ގޮތަށެވެ:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ۝٦٢﴾

(އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން الله އީ، ޙައްޤުވަންތަ އިލާހެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެ އިލާހު ފިޔަވައި، އެމީހުން ގޮވާލާ ތަކެއްޗަކީ، އެއީ ބާޠިލު ތަކެއްޗެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله އީ މަތިވެރިވަންތަ، ބޮޑުވެގެންވާ އިލާހެވެ.)

[އަލްޙައްޖު: 62]

ދީނުގެ އަސްލަކީ، އަދި މިއްލަތުގެ އަސާސަކީ މިއެވެ. މި އަސްލު ބާޠިލުވުމުން ހުރިހާ ދީނެއްގެ އަޅުކަމަކުން ބޭނުމެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި الله ތަޢާލާ ވިދާޅުވެއްވިގޮތުންނެވެ:

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ۝٦٥﴾

(ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަށާއި، ކަލޭގެފާނުގެ ކުރީގެ ރަސޫލުންނަށް ވަޙީ ކުރެއްވުނެވެ: ކަލޭގެފާނު ޝިރުކު ކުރައްވައިފިނަމަ، ކަލޭގެފާނުގެ އަމަލުތައް ބާޠިލުވެ ފަނާވެދާނެކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި އޭރުން ކަލޭގެފާނު ވާނީ ގެއްލުންވެރިންގެ ތެރެއިންކަން ކަށަވަރެވެ.)

[އައްޒުމަރު: 65] އަދިވެސް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވިދާޅުވެއެވެ:

﴿...وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

(...އެ ބޭކަލުންނަށް ޝަރީކުކުރައްވިނަމަ، އެ ބޭކަލުން ކޮށްއުޅުއްވި ޢަމަލުތައް ބާޠިލުވިސްކަން ކަށަވަރެވެ.) [އަލްއަންޢާމު: 88]

އިސްވެދިޔަ ވާހަކަތަކުން ބަޔާންވެގެންދަނީ: އިސްލާމްދީނަށް، އަދި لا إله إلا الله އަށް ހެކިވުމަށް ބޮޑުވެގެންވާ ދެ އަޞްލެއްވާ ކަމެވެ:

އޭގެ އެއްކަމަކީ: ހަމައެކަނި الله އަށް މެނުވީ އަޅުކަން ނުކުރުމެވެ. އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް ޝަރީކަކު ނުވެއެވެ. ދެން ހަމަ ނަބިއްޔުންނާއި އެހެންވެސް މައްޗަށްބުނަން ދަރުބާރުގެ ހިފާ، ނުވަތަ ބަދުބައިކަށް، ނުވަތަ ގަސްގަހާގެހިއަށް، ނުވަތަ ހިލަގަލަށް، ނުވަތަ އަނބިންނަށް މަހިގެންނަން ދަރުބާރުގެ ހިފާ، ނުވަތަ އެ ގުރުބާނުކަން ވަމަގަން އެދި ގުޅުއްވަނީ ގަވާއިދު ހިފާ، ނުވަތަ ޠަރީޤަތްތަކުގެ ކަމުބޮޑުކަމުގައި ނަދުރުކޮށް ބޭނުން އެ ގުރުބާނުކަން ކަމުނަގަރާއި ހިފާ، ނުވަތަ އެ ގުރުބާނުކަން ނަމުދުހާކަން ނުވަތަ ސަޖިދަހާކުރުމަށް ހިފާ؛ ދަހާ الله ދިޔާވައި ރައްބުންތަކުގެ ގޮތުގައި އެ ގުރުބާނުކަން ނަގައިލަކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ވާ ޝަރީކުންތަކުގެ ގޮތުގައި އެނާ އެ ގުރުބާނުކަން ހަދައިދިއެވެ.

އަދި لا إله إلا الله ގެ މާނަ ސާފުކޮށް ދެއްކުވާލައިފިއެވެ.

ދެވަނައީ: الله ތަޢާލާގެ ނަބިއްޔާ އަދި ރަސޫލާ ﷺ ގެ ޝަރީޢަތަށް މެނުވީ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަން ކުރެވިގެން ނުވާނެއެވެ. ދެން ހަމަ الله އިދުން ދައްމުވާލައި ނުވާކަމުން ދީނުގެ މަރުކަން އެގޮން އުޅުއްދައިދިނީހާ؛ محمد رسول الله އަށް ހިތުގެ މާނަ ޤަބޫލުކުރުމަށްވެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ކުރިމަތިން އޭނާއެން ގަބޫލުކުރުން ނުކުރާނަމެވެ. އަދި އޭނާގެ ކިބައިން ތަބާވުމަށް

[illegible]. الله ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿وَقَدِمْنَا إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا ٢٣﴾

(އަދި ޢަމަލުގެ ތެރެއިން އެ މީހުން ކުރި ކަންތަކަށް، ތިމަން އިލާހު ބައްލަވައި، އެ ޢަމަލުތަކަށް [illegible] [illegible] ފަދައިން ހެއްދެވީމެވެ.) [އަލްފުރްޤާން: 23] އާޔަތުގައި ޛިކުރުކުރެވިގެންވާ ޢަމަލުތަކުގެ މަޤްޞަދަކީ: الله ޢައްޒަ ވަޖައްލަ ޝަރުޢު ކުރުމުގެ މަތީގައި [illegible] [illegible] ޢަމަލުތަކެވެ.

އަދި، الله އެ ކަންކަމަށް އިޛްނަ ދެއްވާފައި ނުވާ [illegible] ޢަމަލުތައްވެސް އޭގެ ތެރެއަށް ވަދެއެވެ. އެގޮތުން އެ ޢަމަލުތައް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރެއްވި ގޮތަށެވެ:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ».

"އަހަރުމެންގެ މި ދީނުގެ ތެރެއަށް އޭގައި ނެތް އާކަމެއް އުފައްދައިފި މީހަކު، ފަހެ އެ ކަމެއް ވަނީ އެމީހާގެ މައްޗަށް ރައްދުކުރެވިގެންނެވެ." އެއީ [illegible] [illegible] [illegible]. ([illegible] މުސްލިމް [illegible] [illegible] [illegible].)

[illegible] [illegible]: މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރަސޫލާ ﷺ [illegible] [illegible]. އަދި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible]

ރައްބަށް ފުރަގަސްދީފައިވެއެވެ. އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތެއްގެ އަތުގައި ނުވެއެވެ.

އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތްގޮތުގައި މިއީ ބޮޑުވެގެންވާ ނުބައިވެގެންވާ އަނިޔާއެކެވެ. الله ޢައްޒަ ވަޖައްލަވަނީ އެކަލާނގެއަށް ދުޢާކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވާ، އަދި އެކަލާނގެއަށް ދުޢާކުރާ މީހަކަށް އިޖާބަކުރައްވާނެކަމަށް ވަޢުދުވެވޮޑިގެންފައިވެއެވެ. އަދި އެކަން ކުރަން ކިބުރުވެރިވެ ބޮޑުވާ މީހާ ޖަހަންނަމަށް ވަންނަވާނެކަމުގެ ވަޢީދުގެ ބަސް އެކަލާނގެ އިއްވަވައެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ޢައްޒަ ވަޖައްލަ ވަޙީކުރައްވި ފަދައިންނެވެ:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ٦٠﴾

(އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި ރައްބު ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންއިލާހަށް ދުޢާކުރާށެވެ! ތިމަންއިލާހު ތިޔަބައިމީހުންގެ ދުޢާ އިޖާބަކުރައްވާހުށީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހަށް (ދުޢާކުރުން) އަޅުކަން ކުރުމަށް ކިބުރުވެރިވެގަންނަ މީހުން (ދަންނާށެވެ!) ނިކަންހުރެ ނިކަމެތިވެގެންވާ ޙާލު، އެއުރެން ނަރަކަޔަށް ވަންނާނެތެވެ.)

[އާޔަތު: 60]، އެބަހީ: ކުޑަކުރެވި ނިކަމެތިވެގެންވާ ބަޔެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އެހެންކަމުން މި މާތް އާޔަތުން ދަލީލުވަނީ: ދުޢާކުރުމަކީ އަޅުކަމެއް ކަމުގައެވެ. އަދި ދުޢާގެ އަޅުކަންކުރަން ބޮޑާވެގަންނަ މީހާ އުޅޭނެތަނަކީ ޖަހަންނަމުކަމުގައެވެ. الله އަށް ދުޢާކުރުމުން ބޮޑާވެގަންނަ މީހާގެ ޙާލަތަކީ

ވީނަމަ؛ ދަންނަވަ އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ދުޢާކޮށް، އެކަލާނގެއަށް ފުރުޞަތު ދޫކޮށްލުން މިހާރު. ބާރުޖެހުމަކީ ކޮންމެކަމަކުގައި އެދެނީއެވެ! އަދި އެކަލާނގެއީ (އަޅުތަކުންނާ) ކުއްތަން ވޮޅިގެންވާ، ކާރީބު ކަލަކު ދިރުވާގެން، ކާންދުކަމުގެ މަރުޙަލާ ކުޅުދުއްވާ ފުރުޞަތުވާ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ފޮނިކަމާއިއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަޙީކުރެއްވި ގޮތަށެވެ:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِى وَلْيُؤْمِنُوا بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ١٨٦﴾

(އަދި ތިމަންއިލާހާ މެދު، ތިމަންއިލާހުގެ އަޅުން ކަލޭގެފާނާ ސުވާލުކޮށްފިނަމަ (ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ!) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންއިލާހީ (އެބައިމީހުންނާ) ކައިރިވެގެންވާ ފަރާތެވެ. ތިމަންއިލާހުގެ ހަޟްރަތަށް ދުޢާކުރުމުން، ދުޢާކުރި މީހާގެ ދުޢާ ތިމަންއިލާހު އިޖާބަކުރައްވަމެވެ. ފަހެ އެބައިމީހުން ތިމަންއިލާހަށް (ކިޔަމަންވުމުގައި) އިޖާބަދޭށެވެ! އަދި ތިމަންއިލާހަށް އީމާންވާށެވެ! (އެއީ) އެބައިމީހުންނަށް ތެދުމަގު ލިބުމަށްޓަކައެވެ.) [އަލްބަޤަރާ: 186]، ދުވާލަކު އަލްކަސްކަމުގައި ރަސޫލާ ﷺ ވަނީ ސަވާރީ ބަހިރީގައި ހަމަޖެއްސެވީއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑުބޭބެގެ ދަރިކަލުން، ޢަބްދުﷲ ބިން ޢައްބާސް رضي الله عنهما އަށް ނަޞީޙަތްކުރެއްވިއެވެ:

«احْفَظِ اللّٰهَ يَحْفَظْكَ، احْفَظِ اللّٰهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللّٰهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللّٰهِ».

"މިތާ الله އަށް (އެކަލާނގެ އަދުރުޖުކުތަކާއި ސަރީތަކަށް)
ރައްކާތެރިވާށެވެ. އާރުން އެކަލާނގެ މިތާ ރައްކާތެރިކުރައްވާނެއެވެ. މިތާ
الله އަށް ރައްކާތެރިވާށެވެ. އާރުން މިތާއަށް ކުރިމަތިން އެކަލާނގެ
(ރައްކާތެރިކުރައްވާތީ ތަކުރާރުވެސް) ޖެހޭނެއެވެ. މިތާ ކަމަކު
ސުވާލުކުރީން އެދޭތޯ الله ގެ ރަސޫލާގެން އަދި ދަންނަވާށެވެ. އަދި މިތާ
އެރިހެރިކަމަށް އެދޭނަމަ الله ގެ ރަސޫލާގެން އެރިހެރިކަމަށް އެދޭނެއެވެ." ވި
ޙަދީޘް ނަރުއްވި އައްމިރުޖީ އާދި އައްޖަން ތާ◌ަކަލްނަނަވެ.
އަދިވެސް އެކަލޭގެފާނު ﷺ ޙަދީޘް ކުރައްވިއެވެ:

«مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو لِلَّهِ نِدًّا؛ دَخَلَ النَّارَ».

"الله އަށް ޝަރީކަކު ހަދައިގެން ދުޢާކުރާ ހާލު މަރުވެއްޖެ މީހާ
ވަންނަހުރީ ނަރަކައަށެވެ." ރިވާކުރެއްވީ އަލްބުޚާރީއެވެ. އަދިވެސް ދަ
ބަވިޔުގައިވެއެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ އަރިހުން ސުވާލުކުރެވުނެވެ: އެންމެ
ބޮޑުވެގެންވާ ފާފައަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ އެކަލޭގެފާނު ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

«أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ».

"الله މިތާ ހެއްދެވީ ކަލޭގެފާނެވެ. ވިސްނާލާށެވެ މިތާ އެކަލާނގެއަށް 'ނިއްދެއް'
(ޝަރީކަކު) ހެދުން." ނިއްދު އަކީ: އެއްގޮތް އެއްފަދަ އެއްޗެއްކަމެވެ. ދަންނަވާ الله
ގެހެވެ އަޅުން ގެރޭތިކަން ދުޢާކުރުމުގެ ކަންތައް މިގޮތުން، ނުވަތަ އެކަލާނގެ
ގެހެވެ އެ ގެރޭތިކުން ވާހަކަން އަދި، ނުވަތަ ނަދުރު ބެނު، ނުވަތަ އެ
ގެރޭތިކަން ޚުރުބާނީކުރެއް ކަމިގާ، ނުވަތަ އިސްތިޢާނަތް ކަންކަން ނުހުން
އެހެން އަޅުކަމެއްވެސް އެ ގެރޭތިކަން އަނބުރާލައިގެ މިގާ؛ ގެރެ އެވަނީ އެ

ފަރާތެއް ނިއްދެއް ކަމުގައި ނަގާފައިއެވެ. އެއީ ނަބިއްޔެއް ވިޔަސް، ނުވަތަ ވަލީވެރިއެއް ވިޔަސް، ނުވަތަ މަލާއިކަތެއް ވިޔަސް، ނުވަތަ ޖިންނިއެއް ވިޔަސް، ނުވަތަ ބަޝަރެއްވިޔަސް، ނުވަތަ އެނޫން މަޚްލޫޤެއްވިޔަސްމެއެވެ.

މިތަނުގައި ބުނާ މީހަކު ބުނެފާނެއެވެ: އެހެންވިއްޔާ ކުޅަދާނަކަންހުރި، ދިރިހުރި މީހެއްގެ ކިބައިން އޭނާއަށް ކުޅަދާނަވެގެންވާ ކަމަކަށް އަދި ސުވާލުކޮށް، އަދި އޭނާއަށް ކުޅަދާނަވާ ޙިއްސީ ކަންކަމުގައި އެހީއަށް އެދުމުގެ ޙުކުމަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ ޖަވާބަކީ: މިކަން ޝިރުކުގެ ތެރެއިން ނުވެއެވެ. ކިއެއްތަ، އެއީ މުސްލިމުންގެ މެދުގައި ހުއްދަވެގެންވާ ހަމަ ޢާދައިގެ ކަންކަމުގެ ތެރެއިންވާ ކަމެކެވެ. އެއީ މޫސާގެފާނުގެ ވާހަކާގައި ﷲ ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވި ގޮތަށެވެ:

﴿...فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِى مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِى مِنْ عَدُوِّهِ...﴾

(....ފަހެ އެކަލޭގެފާނުގެ އަދުއްވުންގެ ތެރެއިންވާ މީހާ ދެކޮޅަށް އެކަލޭގެފާނުގެ ބައިގެ މީހާއަށް ވާގިދެއްވުން އެދި އެކަލޭގެފާނަށް އޭނާ ގޮވައިލިއެވެ...) [އަލްޤަޞަޞް: 15] އަދިވެސް މޫސާގެފާނުގެ ވާހަކައިގައި އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ:

﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ...﴾

(ފަހެ އެކަލޭގެފާނު ބިރުވެތިވެގެންވާ ޙާލު، (އަދުވެރިން ނުރައްކަލަކަން) ބަލަބަލާ ފާރަލަމުން އެރަށުން ނިކުމެވަޑައިގެންނެވިއެވެ...) [އަލްޤަޞަޞް: 21] އަދި އެއީ އިންސާނާ، ހަނގުރާމައިގެ ޙާލަތުގައި، އަދި އެންމެވެސް [illegible] [illegible]،

އަދި އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކުގެ އެހީއަށް ޙާޖަތްތެރޭ ކަންކަމުގައި އެކުވެރިންގެ ގާތުން ވާތްގަރު އެދޭ ގޮތަކެވެ.

ﷲ ތަޢާލާވަނީ، އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް އެއްވެސް މީހަކަށް ފައިދާއެއް އަދި ގެއްލުމެއް ދިނުމުގެ ބާރު ނުވާކަމުގެ ޚަބަރު އެކަލޭގެފާނުގެ އުއްމަތަށް ދެއްވުމަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތުން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢١﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢٢﴾﴾

(ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނު ދުޢާ ކުރައްވަނީ ހަމައެކަނި، ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ރައްބަށެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނު އެއްވެސް ފަރާތެއް އެ ރަސްކަލާނގެއާ ޝަރީކު ނުކުރައްވަމެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގެއްލުމެއް ދިނުމަކަށްވެސް، އަދި ތެދުމަގު ދެއްކުމަކަށްވެސް، ތިމަންކަލޭގެފާނަކަށް މިލްކުވެރިކަމެއް ނުވެއެވެ.) [އަލްޖިންނު: 21، 22]

އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾﴾

(ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ﷲ އިރާދަ ކުރެއްވި ކަމެއްމެނުވީ ތިމަންކަލޭގެފާނަށް އަމިއްލަ ނަފްސަށް ފައިދާއެއް، ނުވަތަ ގެއްލުމެއް ދިނުމުގެ ބާރު، ތިމަންކަލޭގެފާނަކަށް މިލްކު ވެރިކަމެއް ނުވެއެވެ. އަދި

ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ޣައިބު އެނގިވަޑައިގަންނަވާ ކަމުގައި ވީނަމަ، ތިމަންކަލޭގެފާނު (ދުނިޔަވީ މޮލާއި) ހެޔޮ ގިނަކުރެއްވީމުހެވެ. އަދި ނުބައިކަމެއް ތިމަންކަލޭގެފާނުންގައި ނުބީހުނީހެވެ. އިންޒާރުދެއްވާ ބޭކަލަކު ކަމުގައްޔާއި، އީމާންވާ ބަޔަކަށް އުފާވެރިކަމުގެ ހަބަރު ދެއްވާ ބޭކަލަކު ކަމުގައި މެނުވީ، ތިމަންކަލޭގެފާނު ނުވަމެވެ.) [އަލްއަޢުރާފު: 188]

މި މާނައިގައިވާ އާޔަތްތައް ގިނަގެންވެއެވެ.

އަދި އެނގިގެންވާކަމަކީ: ނަބިއްޔާ ﷺ އެކަލޭގެފާނުގެ ވެރި ޙަޟްރަތަށް [illegible] ދުޢާ ނުކުރައްވާފައެވެ. އެއީ ބަދުރު ހަނގުރާމައިގެ ދުވަހުގައި އެކަލޭގެފާނު الله ގެ ޙަޟްރަތުން [illegible] އެދިވަޑައިގަތުން، އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ޢަދުއްވުންގެ މައްޗަށް ނަޞްރު ދެއްވުމަށް އަދި ދަންނަވާ، އެކަލޭގެފާނު ދެންނެވިއެވެ: "އޭ [illegible] ވެރި ރައްބާ! [illegible] [illegible] ވަޢުދުކުރެއްވި ކަންތައް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވާނދޭވެ." [illegible] [illegible] [illegible] އަބޫބަކުރު رضي الله عنه [illegible] [illegible] ދަންނަވައެވެ: "އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! ފުދިވަޑައިގަންނަވާށެވެ. ދެން ހަމަކަށަވަރުން الله ކަލޭގެފާނަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގެންނެވި ކަންތައް [illegible] [illegible] [illegible]." [illegible] الله [illegible] މި ބަސްފުޅު ބާވައިލެއްވިއެވެ:

﴿إِذۡ تَسۡتَغِيثُونَ رَبَّكُمۡ فَٱسۡتَجَابَ لَكُمۡ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلۡفٖ مِّنَ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ مُرۡدِفِينَ ٩﴾

(ތިޔަބައިމީހުންގެ ރައްބުގެ ޙަޟްރަތަށް އެހީއާއި ވާތްގަން އެދި ތިޔަބައިމީހުން ދެންނެވިހިނދުއެވެ. ދެން އެ އިލާހު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިޖާބަ ދެއްވާ އަންގަވައެވެ: ހަމަކަށަވަރުން މަލާއިކަތުންގެ ހާހަކުން ތިމަން އިލާހު ތިޔަބައިމީހުންނަށް މަދަދު ދެއްވާނަމެވެ. އެކަކަށް ފަހު އަނެކަކު އަންނަ ގޮތުގައެވެ.) [އަލްއަންފާލް: 9] ފަހެ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ އެވަހީ މި އާޔަތްތަކުގައި އެމީހުން ވާތްގަން އެދުނު ވާހަކަ ފާހަގަކުރައްވާ، ދެން އެކަލާނގެ އެމީހުންނަށް އިޖާބަދެއްވިކަމަށް ޚަބަރުދެއްވާފިއެވެ. ދެން ނަޞްރުގެ ހެޔޮ ޚަބަރުދެއްވަވައި، ހިތްހަމަޖެހުން ދެއްވުމަށް އެކަލާނގެ މަލާއިކަތުން މެދުވެރިކުރައްވާ އެމީހުންނަށް މަދަދުދެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ބަޔާންކުރައްވާފައި އޮތީ ނަޞްރުވެރި [illegible] ހަމައެކަނި އެކަލާނގެ ނަޞްރުދެއްވުމުންނެވެ. އެގޮތުން ﷲ ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ...﴾

(އަދި ﷲ ގެ ޙަޟްރަތުން މެނުވީ ނަޞްރު ލިބިގެން ނުވެއެވެ...) [އާލުޢިމްރާން: 126] އަދި އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ١٢٣﴾

(އަދި ތިޔަބައިމީހުން ނިކަމެތި ބަޔަކުގައި ވަނިކޮށް، ހަމަކަށަވަރުން ބަދުރުގައި ﷲ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަޞްރުދެއްވިއެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ﷲ އަށް ތަޤުވާވެރިވާށެވެ! (އެއީ) ތިޔަބައިމީހުން

ޝުކުރުވެރިވުމަށްޓަކައެވެ.) [އާލު ޢިމްރާން: 123] ފަހެ الله ތަޢާލާ މި އާޔަތުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވަނީ: ބަދުރުގެ ދުވަހުގައި މުއުމިނުންނަށް ނަސްރުދެއްވި ފަރާތަކީ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ކަމެވެ. އެއިން އެނގިގެންދަނީ އެކަލާނގެ އެމީހުންނަށް ދެއްވި ހަތިޔާރާއި ބާރާއި، އަދި އެމީހުންނަށް މަދަދުގެ ގޮތުގައި ފޯރުކޮށްދެއްވި މަލާއިކަތުންނާއި، އެ ހުރިހާ ކަންކަމަކީ ނަސްރާއި، [illegible] ހަބަރުދެއްވުމާއި، ހިތްހަމަޖެހުމުގެ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައިވާ ކަންކަން ކަމެވެ. އެކަމަކު ނަސްރު ލިބުނީ އެ ކަންކަމުން ނޫނެވެ. ޙަޤީޤަތަކީ، ނަސްރު ލިބުނީ ހަމައެކަނި الله ގެ ޙަޟްރަތުންނެވެ. [illegible] ނުވަތަ އެހެން [illegible]، ކޮންމެ ކަމެއްގެ މިލްކުވެރިކަން ލިބިގެންވާ، އަދި ކޮންމެ ކަމަކަށް ކުޅަދާނަވަންތަ، [illegible] ވާ [illegible] ނަސްރަށް އެދުން؛ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް [illegible] [illegible] ކުރިމަތިވީ [illegible]!؟

އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް ގޮތުގައި، މިއީ އެންމެ [illegible] [illegible] [illegible]، އަސްލު ބޮޑެތި [illegible] [illegible] ކަމެކެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] الله - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ތިންވަނައަށް: އެފަދަ ކަމަކަށް އަނބުރާ ރުޖޫޢަ ނުވުމަށް ޢަޒުމްކަނޑައެޅުމެވެ. އެއީ الله އަށް މަތިވެރިކޮށް މާތްކޮށް ހިތުމުގެ ގޮތުން، އަދި އެކަލާނގެއަށް އިޚްލާޞްތެރިވެ، އެކަލާނގެ އަމުރުފުޅަށް ބޯލަނބާ، އެކަލާނގެ ނަހީކުރެއްވި ކަންތަކުން ދުރުވެ އެއްކިބާވުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ނަޞޫޙު ތައުބާއަކީ މިއެވެ. އެ ކުރެވުނު ކަމަކީ މީސްމީހުންގެ ޙައްޤެއްގައި ކުރެވުނު ނުބައިކަމަކަށް ވާނަމަ، ހަތަރުވަނަ ޝަރުޠެއްވެސް އިތުރުވެއެވެ. އެއީ: ހަތަރުވަނައަށް: ޙައްޤު، އެ ޙައްޤުވެރިޔާއަށް އަނބުރާ ރައްދުކޮށް، ނުވަތަ އޭނާގެ ގާތުން ޙަލާލު ކުރުވުމެވެ.

الله ވަނީ އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންނަށް ތައުބާވުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައެވެ. އަދި ތައުބާ ޤަބޫލުކުރައްވާނީ އެކަލާނގެ އެމީހުންނަށް ތަޢުފީޤުދެއްވުމުންނެވެ. އެއީ الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާ ފަދައިންނެވެ:

﴿...وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

(...އޭ މުއުމިނުންނޭވެ. ތިޔަބައިމީހުން އެންމެން الله އަށް ތައުބާވާށެވެ. (އެއީ) ތިޔަބައިމީހުން ކާމިޔާބުވުމަށްޓަކައެވެ.) [އައްނޫރު: 31].

ނަޞާރާއިންގެ ޙައްޤުގައި އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ﴿٧٤﴾

(ފަހެ އެމީހުން الله އަށް ތައުބާވެ، އަދި ފާފަ ފުއްސެވުން އެދި އެ އިލާހުގެ ޙަޟްރަތަށް ނުދަންނަވާނަން ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ الله އީ، ގިނަގިނައިން ފާފަ ފުއްސަވާ ރަޙްމަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ.) [އަލްމާއިދާ: 74]. އަދިވެސް އެކަލާނގެ

ވިދާޅުވެއެވެ:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾﴾

(އެ މީހުންނީ ﷲ އާއެކު އެހެން އިލާހަކަށް ގޮވައި ނުހަދާ މީހުންނެވެ. އަދި ﷲ، ޙަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ނަފްސެއް، ޙައްޤަކާ ގުޅިގެން މެނުވީ، ޤަތުލުނުކުރާ މީހުންނެވެ. އަދި ޒިނާ ނުކުރާ މީހުންނެވެ. އެއިން ކަމެއްކޮށްފިމީހާ (އެ ކަމުގެ) ޢުޤޫބާތް ބައްދަލުކުރާނެއެވެ.

އެ މީހަކަށް ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އަޒާބު ގިނަގުނަ ކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އިހާނެތިކަން ލިބިގެންވާ ހާލު އެ އަޒާބުގައި، އެ މީހާ ދެމިހުންނާނެއެވެ. ތައުބާވެ، އީމާންވެ، ޞާލިޙު އަމަލުކުރާ މީހާ މެނުވީއެވެ. ފަހެ އެ މީހުންނަށް (ދަންނާށެވެ.) ﷲ، އެ މީހުންގެ ނުބައި ކަންތައް، ހެޔޮކަންތަކަށް ބަދަލު ކުރައްވާނެއެވެ. ގިނަގިނައިން ފާފަ ފުއްސަވާ، ރަޙީމްވަންތަ އިލާހު ކަލާނގެއީ ﷲ ވާދެގެންވެއެވެ.)

[އަލްފުރްޤާން: 68-70]

އަދިވެސް ﷲ ތަޢާލާ ވިދާޅުވެއެވެ:

﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾﴾

(އެ އިލާހީ، އެ އިލާހުގެ އަޅުތަކުންގެ ކިބައިން ތައުބާ ޤަބޫލު ކުރައްވާ، ނުބައިކަންތައް ޢަފޫކުރައްވާ އިލާހެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންކުރާ

ކަންތައްތައް، އެ އިލާހު ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ.) [އައްޝޫރާ: 25]

އަދި الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމަށް އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން ޞައްޙަވެގެންވެއެވެ:

«الإِسْلَامُ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ، وَالتَّوْبَةُ تَجُبُّ مَا كَانَ قَبْلَهَا».

"އިސްލާމްވުމުން އޭގެ ކުރިންވީ (ނުބައި ކަންކަން) ފުސާލައެވެ. އަދި ތައުބާވުމުން އޭގެ ކުރިންވީ (އުރެދުމާދި ފާފަތައް) ފުހެލާފޮނުވާލައެވެ."

އަހަރެން މި ހުށަހަޅާ ކަލިމަތައް ޖުމްލަ: ޝިރުކުގެ ނުރައްކާ ބޮޑުކަމުން ބަޔާންކުރައެވެ. އަދި އެއީ އެންމެ ބޮޑު ފާފަކަމުގައިވާތީއެވެ. އަދި މި ޖުމްލަތަކަށް ބެރިކަމާގެ ކިބައިން އެ ފާޅުވެ ކަންބޮޑުވުން ދެއްކިގެންދާ ޝިރުކު ދުރުކުރުމުގެ ބަރަކާތުގައެވެ. އަދި الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލުންނަށް އިޚްލާޞްތެރިވުމާއި ނަފްސު ތަޤްވާތެރިކުރުމެވެ. އަދި އަހަރެން الله -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ގެ ރަޙްމަތްތެރިކަމުން އެދެނީ މި ބަސްތަކުން މަންފާތަކެއް ލިބިދިނުމެވެ، އަދި އަހަރުމެންނާއި މުސްލިމުންނަށް ހިދާޔަތް އިސްލާމްގައި ދަމަހައްޓަވާށި، ދީނު މިނިވަނީ ދީނުގެ ޤަބޫލުކުރުމުގެ ނިޢުމަތް އަދިވެސް އެކުވެރިވާނެ މުސްލިމުން، އަދިވެސް ނަސޭހަތްތެރިވާ ނަބިއްޔާއާއި ރަސޫލުންނަށް، އަދި އެކަލާނގެ ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ނުކުމެއެވެ.

الله އެކަލާނގެ އަށް ޙަމްދު ރަސޫލާއަށް ޞަލަވާތް، އަހަރުމެންގެ ނަބިއްޔާ

މުޙައްމަދުގެފާނަށާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ އާލުންނާއި އަޞްޙާބުންނަށް ޞަލަވާތާއި ސަލާމާއި ބަރަކާތް ލައްވާށިއެވެ.

وصلى الله وسلم وبارك على عبده ورسوله نبينا محمد وآله وصحبه.

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحمَنِ الرَّحِيمِ

ތިންވަނަ ރިސާލާ

ޖިންނިންނާއި ޝައިޠާނުންގެ ކިބައިން ޙާޖަތް އެދުމާއި އެމީހުންނަށް ނަދުރު ބެނުމުގެ ޙުކުމް

ޢަބްދުލްޢަޒީޒް ބިން ޢަބްދު الله ބިން ބާޒުގެ ފަތާވާތަކުން، މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން މި ރިސާލާ ގެންނަ ބަޔަކަށް، الله އަހަރެމެންނާއި އެމީހުންނަށް އެކަލާނގެ ދީނުގައި ހިފެހެއްޓުމާ، ދީން މަތީ ޘާބިތުވުމުގެ ތައުފީޤުދެއްވާށިއެވެ. އާމީން.

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

ތިޔަބޭފުޅުންގެ މައްޗަށް ސަލާމްކުރަމެވެ. އަދި الله ގެ ރަޙްމަތާއި އެކަލާނގެ ބަރަކާތްތަކެއްވެސް ހުއްޓެވެ.

އެއަށްފަހު ދަންނަވަމެވެ: ބައެއް ޖަރީދާތަކާ މަޖައްލާތަކުގައިވާ: ބޮޑީ [illegible] ކަންތައް ޖައިގަންނަހިނދު؛ الله ސުބްޙާނަހޫ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކަށް ދުޢާކޮށް، އެ ފަރާތްތަކުގެ ކިބައިން އެހީއާއި ސަލާމަތަށް އެދުން؛ މިސާލަކަށް ޖިންނިންނަށް ދުޢާކޮށް އެމީހުންގެ ކިބައިން ޙާޖަތް އެދި، އެމީހުންނަށް ނަދުރު ބެނި، ޤުރުބާންކޮށް [illegible] [illegible] ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން [illegible] [illegible] ސުވާލުކުރެވުނެވެ. އެކަމަ ކަންކަމުގެ ބޭނުމަކީ: އޭގެ [illegible] [illegible] [illegible]: "އ [illegible] -[illegible]: ޖިންނިންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-

(ދިވެހި އެވެހި ދިރިހަކު) ހިތްޖައްސަވަން ނުކުރާ، އަދި އެކުރާގެ ކަހިރިބައް ފިނޑިރާމުން،
އަދި އޭނާގެ ދޭ ބޯން، އަދި އޭނާގެ ގުނަވަންތައް ބޮޑުބިކަމުގެ ތަން
ބުރިބުރިކުރަންދާން، އަ ސަބަބު (ހަމް މިހުނުން) އޭނާއަށް ދޭން
ކަންބައްކުރާނޭއެވެ." ނަފާބަ އޭގެ ބައެއް މީހުން ކިޔާދެވޭ އެއްޗެއް
ކަމުގައިވާ: "އާ މުސްލިމް ދަރަޖައިގެ ޖަމާއަތްތަކާ، އާރާ ގެންދަނީ، އާ
ދަރުބާރު ދަރަޖައިގެ ޖަމާއަތްތަކާ" މިއެވެ. މިދި ދަރުބާރުގެ ބައެއް
ސަރަޙައްދުގެ ކަމުގައި ވިސްނައިން އައްސަ ކުރެވެ. މިއާ ގޮތްގައިން ކުރިން:
ސަތިއްޔުނާ ބަނީޙުނާ އަރުނަމު މަހުތިބުނަން
ދުނިޔާކުރާ، ކަމާއިކުބުނަން ދުނިޔާކަން އަ ގޮރާބުބުކުގެ ކިބައިން
ވާބުގަ◌ނ އަދުމުވެ. ގުރު، ޖާހިލުކާމުރު، އަދި ކުރިގައި އުވުން މިހުންނަން
ބަޖިހިދުކަންގަން، އިސްލާމްދިނަން ނިސްބަތްވެގެން ބިބި ވިނަބައިކުގެ
ގުނުން މިހުރާ ކަންކުރާ، މިއާ ވައްބަރުވެގެންވާ ކަންކަންވެސް ގާތުވެ
ހިނގުމުންދެވެ. އަދި ގުރުރެއްގައި، އޭގެ ބެރުއިން ބައިކު މިހުން އެއި
އާދައިގެ ގުސްތާހުކަމާކަން ހަދާފާގާއި، "މިދި ހުމަ ދޫ މަބިން ބުނާފާ
ބަސްބަކާ، އަހަރުމެން އައިން ޖަބްދެއް ނުކުރަމާ، އަދި އެއްސް
ޖަބުގެއްވެސް ނުކުރަމާ" މިހުން ބުނި ޔައްޖަބް ދައްކާފާނެވެ.

އަދިވެސް އަހަރެންނާ ސޫފީކުރުވުން އަނައްކަމިޔާ: މިފަދަ ޔަހަރުގެއް
ކުރާކަން އެނިގެންވާ މިހުންނާ ކައިވެނިކުރުމާ، އެމިހުން ކަމީފާ ބެކަބި
ކައުމާ، އެމިހުންގެ މައްޗަށް ކަން ނަމާދުކުރުމާ، އެމިހުން ގުރަބު
ނަމާދުކުރުމުގެ ޔުކުމާ މެދުގައިއެވެ. އަދި ސިޔުރުވެރިންނާއި ގާދުބަފާ

ބުރަސްމާރީން؛ މިސާލަކަށް ބަލިމީހާގެ ހާލަތުގައި ބޭނުންފުއްދާ ފަރުވާއެއް، ނުވަތަ ހަރުވާލުވެއް، ނުވަތަ ބުރުގަލެއް އަދި އެއްޗެއް އާއްމުކޮށް ހަމަ ބަލާލާފައި، ޖަރިމާއި ހުރި ބައެއްޓާއި އަދި ބަލިގެ ސަބަބުތަކެއް އުނިގޮތަކަށް ދަށުވާކަށް މިހާރު މިހެން ތިރީކުރުމަށް. ހުތުރުބުރުފުސް އެހާ އަހަރެންގެ ގޮތުން ސަލާމަތްކުރެވިދާނެ.

ޖަވާބުގައި ބުނަމުން: ހަމްދުހުރި ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. އަދި ޞަލަވާތާއި ސަލާމްހުރި އަކާޓާއާނަށް ފަހު ނަބިއްޔާއް ނުވާ ކާޓާއާނަށެވެ. އަދި އަކާޓާއާނަގެ އާލުންނާއި، އަސްޙާބުންނާއި، ތާބިޢުންނާ ހަމައަށް އަޅުކަމުގެ ޝަރުޢީން ހިދާޔަތް ލިބިގަތުމާ ބައިކަށްވެދިއުމަށް.

އެއަހެންގެ ދަރުސްތަކެއް: ފަހު ހަމަކަށް ގަވާރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، އިންސާނުންނާއި ޖިންނުން އުފެއްދެވީ؛ އެކަލާނގެ ޢިބާދަތައި އޮޅުން ފަރާތްތެރިޔާ ދަރުކޮށް، (ހަމައެކަނި) އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށާއި، ދީނުކުރުމަށް ވަފާތެރިން އުނދުނުމާއި، ނަހީކުރު ބުނުމާއި އުފެން ހުރިހާ އަޅުކަންތައްތަށް އެކަލާނގެ ގައިބަތަޅުކުރުމަށް ކުރެވިދާނެ. އަދި އެކަލާނގެ އެކަމަގެން ރައްސުވުން ފުރިހަމަ، އޭއްކަތައްކުރާނާން އެކަމަކުރާން އަދިކަށާއި، ސަލާމީ ފުރިހަމަ -އާގެ އަހަރު މާހަ ފޮހިލާއުގައި ޖެހިއްމާނަ ކަރިތް ހިނދާނާން- ބާވައިލެއްވީ: އެކަން ވިޔަށް ބައްސާން ކުރެވަޑަ، އަދި އެކަލަރުން ގާވާލެވަޑަ، އަދި الله އާ ޝަރީކުކުރުމާއި އެކަލާނގެ ޢިބާދަތައި އޮޅުން ފަރާތްތެރިކަން އަޅުކަންކުރުމާދު މިސްކީނުންނަށް އިންދާރު ދެއްވުމަށްކަށްވީއެވެ. މިއީ އަސްލުވެރިކަމުގެ އަސާސް، އަދި މިއްލަތުގައި ދީނުގެ

އަސާސެވެ. އަދި لا إله إلا الله އަށް ހެކިވުމުގެ މާނައަކީވެސް އެއެވެ. އަދި الله ފިޔަވައި ޙައްޤުވެގެން އަޅުކަންވެވޭ އެހެން އެއްވެސް އިލާހެއް ނުވެއޭ ބުނުމުގެ ޙަޤީޤަތަކީވެސް އެއެވެ. އެގޮތުން އެކަލިމައިން، الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އަޅުކަންކޮށް، އިލާހުވަންތަކަން ދިނުން ނަފީކޮށްފައި، الله ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ މަޚްލޫޤުންތައް ދޫކޮށް ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަން ޚާއްޞަކުރުމެވެ. الله ގެ ފޮތާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތުން މިކަމުގެ ދަލީލުތައް ވަރަށް ގިނައިން ފެނިގެންވެއެވެ.

އޭގެ ތެރޭގައި: އެކަލާނގެ -ޢައްޒަ ވަޖައްލަ- ގެ މި ބަސްފުޅެވެ:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ۝٥٦﴾

(ތިމަން އިލާހަށް (އެއްކައުވަންތަކޮށް) އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ، ތިމަން އިލާހު ޖިންނީންނާއި، އިންސީން ނުހައްދަވަމެވެ.) [އައްޒާރިޔާތު: 56] އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ގެ މިބަސްފުޅެވެ:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ...﴾

(އެކަލާނގެއަށް މެނުވީ، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަން ނުކުރުމަށް ކަލޭގެފާނުގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެ ނިޔާ ކަނޑައަޅުއްވައި އަންގަވައިފިއެވެ...) [އަލްއިސްރާ: 23] އަދި الله ތަޢާލާގެ މި ބަސްފުޅެވެ:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾

(އަދި ޙަނީފުން ކަމުގައި ދީން ޚާލިޞްކޮށް ތިބެ، الله އަށް އަޅުކަން ކުރުމަށްޓަކާ ހާމަ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ އެއުރެންނަށް އަމުރުކުރެވިފައެއް ނުވެއެވެ...) [އަލްބައްޔިނާ: 5] އަދި އެކަލާނގެ މި

ބަސްފުޅުގެވެ:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ۝٦٠﴾

(އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި ރައްބު ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންއިލާހަށް ދުޢާކުރާށެވެ! ތިމަންއިލާހު ތިޔަބައިމީހުންގެ ދުޢާ އިޖާބަކުރައްވާނީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހަށް (ދުޢާކޮށް) އަޅުކަން ކުރުމަށް ކިބުރުވެރިވެގަންނަ މީހުން (ދަންނާށެވެ!) ނިކަން ހުރެ ނިކަމެތިވެގެންވާ ޙާލު، އެއުރެން ނަރަކަޔަށް ވަންނާނެތެވެ.)

[ޣާފިރު: 60]، އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ...﴾

(އަދި ތިމަންއިލާހާ މެދު، ތިމަންއިލާހުގެ އަޅުން ކަލޭގެފާނާ ސުވާލުކޮށްފިނަމަ (ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ!) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންއިލާހީ (އެބައިމީހުންނާ) ކައިރިވެވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ. ތިމަންއިލާހުގެ ޙަޟްރަތަށް ދުޢާކުރުމުން، ދުޢާކުރި މީހާގެ ދުޢާ ތިމަންއިލާހު އިޖާބަކުރައްވަމެވެ...) [އަލްބަޤަރާ: 186].

ފަހެ، އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ މި އާޔަތްތަކުގައި ބަޔާންކުރެއްވި އެކަލާނގެ އިންސީންނައި ޖިންނިން އުފެއްދެވީ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް ކަމުގައެވެ. އަދި ޤުރުއާނުގެ ދުޢާއާ ބެހޭ ގިނަ އާޔަތްތަކުގައި، އަދި ރަސޫލާ عليه الصلاة والسلام ގެ ދުޢާފުޅު މަތިން އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށް ނިޔާ ކަނޑައަޅުއްވާފައި -އެބަހީ:

އަމުރުކުރައްވާ ވަޞިއްޔަތްކުރެއްވީ- އެމީހުންގެ ވެރި ރައްބަން ދުނިވި
އަޅުކަން ކުރެވިގެން ނުވާނޭކަމުގައެވެ.

އަދި އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ވަޢަލާ- ސާފުކޮށް ބަޔާންކުރެއްވި ދީނުގައިވި
ބޮޑުވެގެންވާ އަޅުކަމެއް ކަމުގައެވެ. އަނބުރާދީފައި ބޭނުން ދަރުމަ ހުރި
ނަރަކައިން ވަށްނަ ހުއްޓެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އަޅުކަމުގައިވާނޭ
އަމުރުކުރެއްވި ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށް އެދިގެން ދީން ޚާލިޞްކުރުމެވެ. އަދި
އެކަލާނގެ އުޅުމުން ކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތާ، އަޅުކަމުގެ ދީން
އިޚްލާޞްކުރައްވާ ކަމުގައި ހަމަޖެހިގެންވެއެވެ. އެއީ ކަންކަމުގެ ހުރިހާ
އަޅުކަމުގެ މަޤްޞަދު: ދީނުކުރުމުގެ ވާޖިބުވެގެންވާ އުޅުމުގެ ވެސް
ރައްބަން ހަމަޖެހޭކުރުމެވެ. އެއީ ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށް ޚާއްޞަކުރުމައި
އެކުލަވާލުން، އަދި އުޅުމުން އެކަލާނގެ ކުރުމުގެ އަމުރުކުރުމާއި އަޅުކަމުގެ
ބާރުތަކެވެ. الله -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ވިދާޅުވެއެވެ:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾﴾

(ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ: ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޯގެފާނުގެ
ނަމާދާއި، ތިމަންކަލޯގެފާނުގެ ޤުރުބާން ކުރެއްވުމާއި، ތިމަންކަލޯގެފާނުގެ
ދިރިހުރުންވުމާއި، ތިމަންކަލޯގެފާނުގެ އަވަހާރަވުމެވެސް، ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި
ރައްބު الله އަށެވެ.

އެ އިލާހަށް އެއްވެސް ޝަރީކަކު ނުވެއެވެ. އަދި ތިމަންކަލޯގެފާނަށް
އަމުރުކުރެއްވިގެންވެއެވެ އެ ކަމަށެވެ. އަދި ތިމަންކަލޯގެފާނީ (މި އުއްމަތުގެ

މުސްލިމުންނަކީ، އެންމެ ފުރަތަމަ މީހާއެވެ.) [އަލްއަންޢާމު: 162،163]

ފަހެ الله އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވަނީ އެކަލޭގެފާނުގެ ނަމާދާއި ނުސުކު -އެބަހީ: ކަތިލުން- އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ދިރިހުރުމާއި މަރުވުންވެސްވަނީ؛ އެއްވެސް ޝަރީކަކު އެކަލާނގެއަށް ނުވާ ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި ރައްބު الله އަށްކަމުގައި ކަމަށް މީސްތަކުންނަށް ޚަބަރުދެއްވުމަށެވެ. އެކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް؛ ފަހެ الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ޤުރުބާންކޮށް ކަތިލައިފި މީހާ ފަހެ الله އާ ޝަރީކުކޮށްފިއެވެ. އަދި އޭނާ الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ނަމާދުކުރުމާ އެއްގޮތަށެވެ. އެހެނީ الله ސުބްޙާނަހޫ، ނަމާދާއި ކަތިލުން އެކީ ޖެހިގެންވާ ގޮތަށް އެވަނީ ލައްވާފައިއެވެ. އަދި އެ ދެކަންތައްވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަމުގައި ޚަބަރުދެއްވިއެވެ. އެކަލާނގެއަށް ބައިވެރިއަކު ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން الله ފިޔަވައި ޖިންނީންނާއި، މަލާއިކަތުންނާއި، މައްޔިތުންނާއި، އެނޫން މިނޫން ތަކެތީގެ ނަމުގައި ކަތިލުމަކީ، އެ ކަމަކީ އެ ފަރާތްތަކަށް ޢިބާދަތްކުރުމެވެ؛ ފަހެ އޭނާ الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ނަމާދުކުރުން ފަދައެވެ. އަދި ޞަޙީޙު ޙަދީޘްގައި، ނަބިއްޔާ عليه الصلاة والسلام ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމަށް ވެއެވެ:

«لَعَنَ اللّٰهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللّٰهِ».

"الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ކަތިލައިފި މީހަކަށް الله ލަޢުނަތްލައްވާފިއެވެ." އަދި އިމާމް އަޙްމަދު، ޙަސަން ސަނަދަކުން، ޙަދީޘް ބިން ޝިހާބު رضي الله عنه ގެ އަރިހުން، ނަބިއްޔާ ﷺ

ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމަށް ނެރުއްވިއެވެ:

«مرَّ رَجُلَانِ عَلَى قَومٍ لَهُم صَنَمٌ لَا يَجُوزُهُ أَحَدٌ حَتَّى يُقرِّبَ لَهُ شَيئًا، فَقَالُوا لِأَحَدِهِمَا: قَرِّبْ. قَالَ: لَيسَ عِندِي شَيءٌ أُقَرِّبُهُ، قَالُوا: قَرِّبْ وَلَوْ ذُبَابًا، فَقَرَّبَ ذُبَابًا، فَخَلُّوا سَبِيلَهُ، فَدَخَلَ النَّارَ، وَقَالُوا لِلآخَرِ: قَرِّبْ. قَالَ: مَا كُنْتُ لِأُقَرِّبَ لِأَحَدٍ شَيْئًا دُونَ اللهِ جَلَّ جَلَالُهُ، فَضَرَبُوا عُنُقَه، فَدَخَلَ الجَنَّةَ».

"އެމީހުންނަށް ބުދެއް ލިބިގެންވާ ބަޔަކު މީހުންގެ ކައިރިން ފާހަލި ދެ މީހަކު ހުރަސްކޮށް ދިޔައެވެ. އެ ބުދަށް އެއްޗެއް ޤުރުބާން ކޮށްލުމަށް ދާންދެން އެމީހުން އެއްވެސް މީހަކު ދިޔަންނުދެއެވެ. ދެން އެތަނުން އެކަކަށް އެމީހުން ބުނެފިއެވެ: "ޤުރުބާންކުރާށެވެ." އޭނާ ބުނެފިއެވެ: "އަހަރެންގެ އަތުގައި ޤުރުބާންކުރާނެ އެއްޗެއް ނެތެވެ." އެމީހުން ބުންޏެވެ: "މެއްސެއްވިޔަސް ޤުރުބާންކުރާށެވެ." ދެން އޭނާ މެއްސެއް ޤުރުބާންކުރިއެވެ. ދެން އެމީހުން އޭނާ ދޫކޮށްލިއެވެ. ދެންފަހެ އޭނާ ވަނީ ނަރަކައަށެވެ. އަނެއް މީހާއަށް އެމީހުން ބުނެފިއެވެ: "ޤުރުބާންކުރާށެވެ." އޭނާ ބުންޏެވެ: "الله -ތަޢާލާ- ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ޤުރުބާންކުރާނޭ މީހަކު ކަމުގައި އަހަރެން ނުވާނަމެވެ." ދެން އެމީހުން އޭނާގެ ކަރުބުރި ކަނޑާލިއެވެ. ދެންފަހެ އޭނާ ވަނީ ސުވަރުގެއަށެވެ."

އެހެންކަމުން ބުދަށް އަދި އެފަދަ އެއްޗަކަށް މެއްސެއްފަދަ އެއްޗެއް ޤުރުބާންކޮށްފި ނަމަވެސް ނަރަކައަށް ވަނުން ޙައްޤު މުޝްރިކަކަށް ވާނަމަ؛ ދެންފަހެ ޖިންނީންނާއި މަލާއިކަތުންނާއި ވަލީވެރިންނަށް

ދުޢާކޮށް އުޅޭ މީހާ އަދި ކޮންފަދަހެއްޔެވެ!؟ އަދި އެ ފަރާތްތަކުން [illegible] އެދި، ނަދުރު ބުނެ، އޭނާގެ މުދާ ރައްކާކުރުމުން، ނުވަތަ ބަލިމީހާއަށް ޝިފާދިނުމަށް، ނުވަތަ އޭނާގެ ސަވާރުތަކާއި ދަނޑުގޮވާން ސަލާމަތްވުމަށް އެދިގެން ޤުރުބާންތައް ކަތިލައިގެން އެ ފަރާތްތަކާ [illegible] [illegible] މީހާ އަދި ކޮންފަދަހެއްޔެވެ!؟ އަދި ޖިންނީންގެ ފަރާތުން ލިބިދާނެ [illegible] ބިރުން، ނުވަތަ އެފަދަ ކަމަކާ ހެދި އެހެން ކަންތައްކުރާ މީހާ ކޮންފަދަހެއްޔެވެ!؟ [illegible] ގޮތުގައި، މިހެން އަދި މިފަދަ ކަންކަން ކުރާ މީހާ، ބުދަށް [illegible]، [illegible].

އަދިވެސް އެކަމުގައި އައިސްފައިވާ ނައްޞުތަކުގެ ތެރޭގައި: އެކަލާނގެ -ޢައްޒަ ޝައުނުހޫ- ގެ މިބަސްފުޅުވެއެވެ:

﴿إِنَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ بِٱلْحَقِّ فَٱعْبُدِ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ ٱلدِّينَ (٢) أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلْخَالِصُ ۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلْفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ كَـٰذِبٌ كَفَّارٌ (٣)﴾

(ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން އިލާހު ކަލޭގެފާނަށް ފޮތް ބާވައިލެއްވީ ޙައްޤު ގޮތުގައެވެ. ފަހެ الله އަށް ދީން ޚާލިޞްކުރާ ހާލު، ކަލޭގެފާނު އެ އިލާހަށް އަޅުކަން ކުރައްވާށެވެ.

(ދަންނާށެވެ. ޚާލިޞް ދީނެއް ހުރީ الله އަށެވެ. އަދި އެ އިލާހު ފިޔަވައި [illegible] މީހުން (ބުނެތެވެ:) الله ގެ ޙަޟްރަތަށް [illegible]

އަޅުކަމެއް ނުކުރަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ މީހުން އެކަމާމެދު ޚިލާފުވެގެން އުޅޭކަންތަކާ ދޭތެރޭގައި الله، އެ މީހުންގެ މެދުގައި ޙުކުމް ކުރައްވާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ދޮގުހަދާ ކާފަރުވުން ބޮޑު މީހަކަށް الله ތެދުމަގެއް ނުދައްކަވާނެއެވެ.) [އައްޒުމަރު: 2-3] އަދިވެސް الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ⑱﴾

(އެއުރެން الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރަނީ، އެއުރެންނަށް ގެއްލުމެއްވެސް ނުދެވޭ، އަދި އެއުރެންނަށް މަންފާއެއްވެސް ނުދެވޭ ތަކެއްޗަށެވެ. އަދި އެއުރެން ބުނެއެވެ. މި ފަރާތްތަކީ الله ގެ ޙަޟްރަތުގައި ތިމަންމެންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިވާނޭ ފަރާތްތަކެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! އުޑުތަކުގައިވެސް، އަދި ބިމުގައިވެސް الله ދަންނަވާގޮތެއްނުވާ ކަމެއްގެ ވާހަކައިން ތިޔަބައިމީހުން އެކަލާނގެއަށް ޚަބަރުދެނީހެއްޔެވެ؟ އެއުރެން އެ ޝަރީކުކުރާ ތަކެތިން އެކަލާނގެ ހުސްބޭރުވެ މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވެއެވެ.) [ޔޫނުސް: 18]

ދެން الله ތަޢާލާ މި ދެ އާޔަތުގައި ޚަބަރުދެއްވާފައި އެވަނީ: މުޝްރިކުން އެކަލާނގެ ފިޔަވައި މަޚްލޫޤުންތަކަށް އަޅުކަން ކުރާ ގޮތްތަކެއްގެ ގޮތުގައި ނުވިކަމެވެ. ބޮޑުވެރިޔާގެ ޙައްޤުގައި، (ޢަބްދުލްޤާދިރު ޖީލާނީ ފަދަ) އަދި އައުލިޔާއުންނާއި، ނަބީބޭކަލުންނާއި، މަލާއިކަތުންނާއި، ދަރިކަލުންނާއި އަދި ކަލަކާން ކާތިބުން އެކަލާނގެއަކާ އެ

ފަރާތްތަކަށް އެމީހުން އަޅުކަންކުރެއެވެ. އެއީ އެ ވަލީވެރި ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކޮށްފި މީހަކު ﷲ އާ ކުއްތަންކޮށްދީ، އެކަލާނގެ ރަސޫލުންތަކާއި އެ ފަރާތްތައް އާދައާ ޚިލާފަށް ތަޢާރަފްކޮށްދިން ދީނާއި ޚިލާފުވީއެވެ. ދެން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ އެމީހުން ދޮގުކުރައްވާ، އަދި އެމީހުންގެ ބާޠިލު ހާމަކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެމީހުންނީ ދޮގުވެރިންތަކެއްކަމަށް، އަދި ކާފިރުންތަކެއްކަމަށް އަދި މުޝްރިކުންތަކެއްކަމަށް ނަންދެއްވިއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ޝިރުކުން އެކަލާނގެ ނަފްސުމުބާރަކު ހުސްތާހިރުކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތުން އެކަލާނގެ -ތަބާރަކަ ތަޢާލާ- ވިދާޅުވެއްވިއެވެ:

﴿...سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

(... އެއުރެން އެ ޝަރީކުކުރާ ތަކެއްޗިން އެކަލާނގެ ހުސްތާހިރުވެ މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވެއެވެ.) [އައްނަޙްލު: 1] ފަހެ އެއިން އެނގިގެންދަނީ މަޚްލޫޤުން، ނުވަތަ ނަބިއްޔުން، ނުވަތަ ޖިންނިއްޔުން، ނުވަތަ ގަހެއް، ނުވަތަ ހިލައެއް ނަގަހިގެން ﷲ އާއެކު އެ ފަރާތްތަކަށް ނުވަތަ އެ އެއްޗެހިތަކަށް ދަރުބާރުން، ވަސީލަތަށް އެދި، އެ ފަރާތްތަކަށް ނަދުރު ބަހައިގެން އަދި ކަތިލައިގެން، ﷲ ގެ ރަސޫލުންނަށް އެ ފަރާތްތަކުން އާއްމުކޮށް ޝަރީޢަތްތެރިވެ، އެއާ ކުއްތަންކޮށްދޭނެކަމުގައި އިޢުތިޤާދުކުރުމެވެ، ނުވަތަ ބޮޑުމީހުންނަކަށް ޝިފާއަށް އެދިގެން، ނުވަތަ މުރާދު ހާސިލުކުރުމަށް، ނުވަތަ ދަރުމައި ގެއްލިގެންވާ މީހަކު ސަލާމަތްވެގެންވުމަށް އެދިގެން، ނުވަތަ އައު ވައްތަރުފަތްޖެ ކަމުކަމުން ބަލައި އެ ފަރާތަކާ ކުއްތަންވާ މިހާ؛ ފަހެ ކަނޑައެޅިގެންފަސް އެނޫން އެވަނީ ބޮޑުބޭނުމާ މި ޝިރުކަށް، މި ނުބައިކަން

ބޮޑު ބަލާވެރިކަމަށް ވެއްޓިގެންދެއެވެ. އެއީ الله ތަޢާލާ އެއާދެރު މިހެން ވިދާޅުވެއްވި ކަންތަކެވެ:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا﴿٤٨﴾﴾

(ހަމަކަށަވަރުން الله، އެ އިލާހަށް ޝަރީކު ކުރެވުމެއް ނުފުއްސަވައެވެ. އަދި އެ ނޫން ފާފަތައް، އެ އިލާހު އިރާދަކުރައްވާ މީހަކަށް ފުއްސަވައެވެ. އަދި الله އަށް ޝަރީކު ކުރާ މީހާ، ފަހެ ބޮޑުވެގެންވާ ދޮގު ފާފައެއް އުފައްދައިފިކަން ކަށަވަރެވެ.) [އައްނިސާއު: 48] އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވިދާޅުވެއްވެއެވެ:

﴿...إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾

(ހަމަކަށަވަރުން الله އަށް ޝަރީކުކުރާ މީހާ (ދަންނާށެވެ.) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން الله، އެ މީހާގެ މައްޗަށް ސުވަރުގެ ޙަރާމްކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެ މީހާ އުޅޭނެ ތަނަކީ ނަރަކައެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިންނަށް (އެބަހީ: ޝިރުކުކުރި މީހުންނަށް) ނަސްރުދޭނެ އެއްވެސް ބަޔަކު ނުވެއެވެ.)

[އަލްމާއިދާ: 72]

ޤިޔާމަތްދުވަހު ޝަފާޢަތް ވާޞިލުވާނީ ހަމައެކަނި ތައުޙީދާއި އިޚްލާޞްތެރިކަމުގެ އަހުލުވެރިންނަށެވެ. ޝިރުކުގެ އަހުލުވެރިންނަކަށް ނޫނެވެ. އެއީ ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ. އަދި އަބޫހުރައިރާ މިހެން ދަންނަވައިދީ ހިތްވެ: "އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ކަލާނގެ ޝަފާޢަތުން އެންމެ ބާއްޖަވެރިވާނީ

ކާކުތޯއެވެ؟" ޙަދީޘުގައިވެއެވެ:

«مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ».

"އެމީހެއްގެ ހިތުން އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ ކިޔައިފި މީހާއެވެ."

އަދިވެސް އެކަލޭގެފާނު ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވައެވެ:

«لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ، فَتَعَجَّلَ كُلُّ نَبِيٍ دَعْوَتَهُ، وَإِنِّي اخْتَـبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللهِ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا».

"ކޮން◌ެމެ ނަބިއްޔަކަށް އިޖާބަދެވިގެންވާ ދުޢާއެއް ލިބިގެންވެއެވެ. ދެންފަހެ ކޮންމެ ނަބިއްޔަކު، އެ ނަބިއްޔަކަށް ލިބިގެންވާ ދުޢާއާމެދު އަވަސްވެފައެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ދުޢާ، ޤިޔާމަތްދުވަހު ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ އުއްމަތަށް ހުރި ޝަފާޢަތެއްގެ ޓަކައި ފޮރުވަން ބަހައްޓަވައިފީމެވެ. ފަހެ ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ އުއްމަތުން، الله އާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކު ނުކުރާ ޙާލު މަރުވެއްޖެ މީހަކަށް އެ ޝަފާޢަތް إن شاء الله ލިބޭހުށްޓެވެ."

އިހުގައި އުޅުނު މުޝްރިކުން؛ الله އީ އެމީހުންގެ ވެރި ރައްބުކަމުގައި، އަދި އުފެއްދެވި ޚާލިޤުކަމުގައި، އަދި ރިޒްޤުދެއްވާ ފަރާތްކަމުގައި އިޢުތިރާފްވެއެވެ. އެކަމަކު އެމީހުން ނަބިއްޔުންނާއި، ވަލީވެރިންނާއި، މަލާއިކަތުންނާއި، ގަސްގަހާގެއްސާއި، ހިލަތަކާއި، އެފަދަ ތަކެއްޗާއި ފަރާތްތަކުން الله ގެ މަޤްޞަދުގައި އެމީހުންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް، އަދި އެކަލާނގެ މަޤްޞަދުގައި އެ ފަރާތްތަކާ ކައިރިވުމަށް، އެ ފަރާތްތަކަށް އެދުނީއެވެ. އަދި އިސްތިޣާޘާ ކުރީ ޙާޖަތްތަކުގައި ގޮވައިލިއެވެ.

ދެންފަހެ އޭގެ ސަބަބުން ﷲ އެމީހުންނަށް ޢުޛުރެއް ނުދެއްވައެވެ. ފިއެއްތަ، އެކަލާނގެ މަތިވެރިވެގެންވާ ފޮތުގައި އެމީހުންނަށް އިންކާރު ކުރައްވާ، އެމީހުންނީ ކާފަރުންކަމުގައި އަދި މުޝްރިކުންކަމުގައި ނަންދެއްވާ، އަދި މި އިލާހުންނަށް ﷲ ގެ ޙަޟްރަތުގައި އެމީހުންނަށްޓަކައި ޝަފާޢަތްތެރިވެ، ކުއްތަންކޮށްދޭކަމަށް ކުރާ ދަޢުވާ ދޮގުކުރެއްވިއެވެ. އަދި ﷲ ގެ ރަސޫލާ ﷺ އެމީހުންނަށް ޢުޛުރެއް ނުދެއްވައެވެ. ފިއެއްތަ، މި ޝިރުކުގެ މައްޗަށް އެމީހުންނާ ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރެއްވިއެވެ. އެއީ އެމީހުން އަޅުކަން ﷲ އަށް އެކަނި ޚާލިޞްކޮށްމުދަން ދާންދެނެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ މި ބަސްފުޅުން ބަޔާންކުރެއްވުމުގެ ގޮތުންނެވެ:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ...﴾

(އަދި ފިތުނަފިލަން (އެބަހީ: ޝިރުކާއި ﷲ ގެ ދީނުން މީސްތަކުން އެއްކިބާކުރުވުން) ނެތިއްޖައުމަށް ދާންދެން އަދި ދީން، ﷲ އަށް ޚާއްޞަވެއްޖައުމަށް ދާންދެން މިޔަބައިމީހުން އެބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރާށެވެ!..) [އަލްބަޤަރާ: 193] އަދި ރަސޫލާ ﷺ ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ:

«أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُم وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الإِسْلَامِ، وَحِسَابُهُم عَلَى اللهِ».

"މީސްތަކުން ﷲ މެނުވީ ޙައްޤުވަން އަޅުކަންވާވާ އިލާހަކު ނުވާކަމަށާއި، މުޙައްމަދަކީ ﷲ ގެ ރަސޫލާކަން ހެކިވެ، ނަމާދު

ޤާއިމުކޮށް، ޒަކާތް ދީހުރަން ވާންދެން އެމީހުންނާ ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރުމަށް ތިމަންކަލޭގެފާނަށް އަމުރުލެވިގެންނެވެ. ދެންފަހެ އެމީހުން އެ ކަންކަން ކޮށްފިނަމަ އެމީހުންގެ ލޭއާއި މުދާތައް ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިން ރައްކާތެރިވެއެވެ. އިސްލާމްދީނުގެ ޙައްޤެއްވާ ކަމެއްގައި މެނުވީއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ޙިސާބު ބެއްލެވުންވަނީ ﷲ އަށެވެ."

އަދި އެކަލޭގެފާނު ﷺ ގެ މި ބަސްފުޅުގެ މާނައަކީ:

«حَتَّى يَشْهَدُوا أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

"އެމީހުން لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ އަށް (الله މެނުވީ ޙައްޤުވެރި އަޅުކަންވާ އިލާހަކު ނުވާކަމަށް) ހެކިދެއްވަން ދާންދެން." އެބަހީ: އަޅުކަން ކުރުމުގައި، الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތައް ދޫކޮށް، އެކަލާނގެއަށް ޚާއްޞަކޮށްދިނުމުގެ ވާޖިބުވެގެންނެވެ.

މުޝްރިކުން ޖިންނިންދެކެ ބިރުގަންނަ ކަމުގައިވެއެވެ. އަދި ޖިންނިންގެ ކިބައިން ރައްކާވަން އެދުނެވެ. ދެން އެކަމާމެދު الله ތަޢާލާގެ މި ބަސްފުޅު ބާވައިލެއްވިއެވެ:

﴿وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا⁦٦⁩﴾

(އަދި އިންސީންގެ ތެރެއިން ފިރިހެނުންބަޔަކު، ޖިންނިންގެ ތެރެއިން ފިރިހެނުންބައެއްގެ ކިބައިން ރައްކާތެރިކަން އެދެމުންދިޔައެވެ. ފަހެ (އެ ކަމުގެ ސަބަބުން) އެ މީހުންނަށް (އެބަހީ: ޖިންނިންނަށް) އެ މީހުން (އެބަހީ: އިންސީން) ކާފަރުކަމާއި ބޮޑާކަން އިތުރުކުރިއެވެ.)

[އަލްޖިންނު: 6] މި މާތް އާޔަތުގެ ތަފްސީރުގެ އަރުވާލިން ވިދާޅުވެއެވެ.

އެކަލާނގެ މި ބަސްފުޅުގެ މާނައީ:

﴿...فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾

(...ފަހެ އެ ޖިންނީން އެމީހުންނަށް ތަކަބުރު އިތުރުކުރިއެވެ) އެބަހީ: ބިރުވެރިކަމާއި ނާމާންކަން އިތުރުކުރިއެވެ. އެހެނީ އިންސީން ޖިންނީންގެ ކިބައިން ރައްކާތެރިކަމަށް އެދެން ފެށިއްޖެނަމަ؛ ޖިންނީން މަތިވެގަނެ ބޮޑާވެގަތެވެ. އަދި އެހިނދު އިންސީންނަށް ރައްމާ ބިރުވެރިކަމާއި ނާމާންކަން އިތުރުކުރިއެވެ. އެއީ ޖިންނީންނަށް އަޅުކަންކުރުން ގިނަކޮށް، ޖިންނީންގެ ގާތުން ހިމާޔަތް އެދުން ގިނަކުރުމެވެ.

އަދި الله، މުސްލިމުންނަށް އޭގެ ބަދަލުގައި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫގެ ޙަޟްރަތުން، އަދި އެކަލާނގެ ޒިކުރުފުޅުތަކާއި ކަލިމަތްތަކުން ރައްކާތެރިކަމަށް އެދުން ކަނޑައެޅުއްވިއެވެ. އަދި އެކަމުގައި الله -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ގެ މި ބަސްފުޅު ބާވައިލެއްވިއެވެ:

﴿وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٠٠﴾

(އަދި ހަމަކަށަވަރުން ޝައިޠާނާގެ ފަރާތުން ވަސްވާސްތެރިކަމެއް ތިބާއަށް ލިބިއްޖެނަމަ، الله ގެ ރައްކާތެރިކަމަށް އެދޭށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ އިލާހީ، [illegible] އަޑުއައްސަވާވޮޑިގެންވާ ދަންނަވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ.) [އަލްއަޢްރާފު: 200] އަދި އެކަލާނގެ ޖައްލަ ޖަލާލުހޫގެ މި ބަސްފުޅެވެ:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ١﴾

(ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ފަތިހުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ޙަޟްރަތުން

ރައްކާތެރިކަން ލިބިގަންނަވާ.) އަދި ނަބިއްޔާ ﷺ މިހެން ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމަށް ޞައްޙަވެގެންވެއެވެ:

«مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا فَقَالَ: (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ)؛ لَم يَضُرَّهُ شَيءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ».

"ތަނަކަށް ފައިބާ، ދެން: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِن شَرِّ ما خَلَقَ (اللهގެ ފުރިހަމަވެގެންވާ ކަލިމަފުޅުތަކުން، އެކަލާނގެ ޚަލްޤުކުރެއްވި ކޮންމެ ނުބަޔަކުން ރައްކާތެރިކޮށްދެއްވުމަށް މިއަޅާ އެދެމެވެ.) މިހެން ކިޔައިފި މީހާ؛ އޭނާގެ އެ މަންޒިލުން [illegible] ގޮސްފުރަން ދާންދެން އެއްވެސް އެއްޗަކުން އޭނާއަށް ގެއްލުމެއް ނުދެވޭނެއެވެ."

ނަޖާތުން ހުރައިގެންނަ މީހާ، އަދި އޭނާގެ ދިނަން ރައްކާތެރިވުމުގައި، އަދި ސިހުރު -އާގެ ވަންހަނާ ސަތުރު ވައްޓާލި ޖާދޫ ބޮޑުވެގެންވާ ވައްޓާރަން- ސަލާމަތްވުމަށް ދަރިވަރުވާ މިހާރަށް އިސްވެދާ އާބާދާއި ޝަރީޢަތަކަން އެނގިގެންދާނީ: މައްސަލަތަކުގައި މަހާރަތަކުގައި ޖިންނިންނާއި އަހަރެންވެސް މަހާގުކުންނަން (ބަރުސާވެގެން) އެދިގެންވެ، އެ ގުޅުމެއްބަން ދުޢާކަން ރައްކާތެރިކަމުން އެދުމާއި ކަންކަމުގައި؛ ޢަޤީދާއްބަތުގެ އަހުލުވެރި ވުޝްވިރުކަންގެ ބަރަކަތްކުލައި، الله ސުބްޙާނަހޫ ކުރަވާ އަސްލު ހޯދާ އަދި ސިފައިކަމުގައި. ދުލަ ވަޢިބްވެގެންވިޔަ އެ ކަންކަން ދުލެއްގެ، އެ ކަންކަމާދުނު ހިރިހަމަވީ ސަލާމަތް، އެ ކަންކަން ދުލެއްގޮތަން އައްބަހަލު އަސްއައްބަހަކަން ވަބިއްޔަތުބެއްކޮށް، އެދުނު ކަންކަން ކޮށްދެ ދިނަކަން އިސްކާރު ކުރުމެވެ.

ދެންފަހެ މި ޝަރުޢީ ޢަމަލުތައް ކުރާކަމުން މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން އެނގިގެންވާމިންވަރަކަށް؛ ދެން އެހާރު ކަމެއްކަމުގައި ޢަމަލުކުރާ ކަމަށް ދާނެއެވެ. އަދި އެކަން ކަމިވީ ވަކި ކުރުމެއް، އެކަމުގެ މައްޗަށް ކަން ނުވާނެކަމެއް، އެކަމުގެ ޙަޤީޤަތުގައި ނުވާކަމެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެކަން އަ ކަންކަމުން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ އަށް ޚާއްޞަވެގެން އިޚްލާޞްތެރިކަން، ހަމައެކަނި ﷲ އަށް ދުޢާއާއި އަޅުކަން ހާއްޞަކުރުމުން ދާނެއެވެ. ދުޢާއަކީ އަޅުކަމެވެ. ޔަޤީނުން، އަޅުކަމުގެ މޮޅެވެ. އެއީ ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ:

«الدُّعَاءُ هُوَ العِبَادَةُ».

"ދުޢާއަކީ އެއީ އަޅުކަމެވެ." އަދި އަނެއް ރިވާޔަތެއްގައި، ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރެއްވިކަމަށް ވާހަކަވެއެވެ:

«الدُّعَاءُ مُخُّ العِبَادَةِ».

"ދުޢާ އަކީ އަޅުކަމުގެ މޮޅެވެ." ދެންފަހެ މުޝްރިކުންނާ ކައިވެނިކުރުން ހުއްޓުވައިލެއްވީ، ﷲ ތަޢާލާ ވިދާޅުވެއްވައެވެ:

﴿وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَّ وَلَأَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴿٢٢١﴾﴾

(މުޝްރިކު އަންހެނުންނާ ތިޔަބައިމީހުން ކައިވެނި ނުކުރާ ހުރިކަށެވެ! (އެއީ) އެ އަންހެނުންތަކުން އީމާންވެއްޖެއްދުން ދާންދެނެވެ.

ތިޔަބައިމީހުން ހިތާވާ ކަމުގައިވިޔަސް، ހަމަކަށަވަރުން މުއުމިނު އަޅުއަންހެނަކުވެސް މުޝްރިކު އަންހެނަކަށް ވުރެ މާރަނގަޅެވެ. އަދި (މުއުމިނު އަންހެނުން) މުޝްރިކު ފިރިހެނުންނާ ތިޔަބައިމީހުން ކައިވެނިކޮށް ނުދޭށެވެ! (އެއީ) އެބައިމީހުން އީމާންވެއްޖައުމަށް ދާންދެނެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އެމީހަކާ ރުހި ގަބޫލު ވިޔަސް، ހަމަކަށަވަރުން މުއުމިނު ފިރިހެން އަޅަކުވެސް މުޝްރިކު ފިރިހެނަކަށް ވުރެ މާރަނގަޅެވެ. އެބައިމީހުން އެ ގޮވަނީ ނަރަކައަށް ވަނުމަށެވެ. الله ގޮވައިލައްވަނީ އެއިލާހުގެ އިޛުނަފުޅުން ތިޔަބައިމީހުން ސުވަރުގެއަށާއި ފާފަފުއްސެވުމުގެ ތެރެއަށް ވަނުމަށެވެ. އަދި އެއިލާހުގެ އާޔަތްތައް މީސްތަކުންނަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވަނީ އެބައިމީހުން ހަނދުމަކުރުމަށްޓަކައެވެ.)

[އަލްބަޤަރާ: 221] ފަހެ الله ސުބްޙާނަހޫ އެވަނީ: ބުދުތަކާއި ޖިންނީންނާއި މަލާއިކަތުންނާއި އެހެން ތަކެއްޗަކަށް އަޅުކަންކުރާ މުޝްރިކު އަންހެނުންނާ ކައިވެނިކުރުން މުސްލިމުން ފިރިހެނުންނަށް ނަހީކުރައްވާފައެވެ. އެއީ އެ އަންހެނުންބަޔަކީ ހަމައެކަނި الله އަށް އަޅުކަން އިޚްލާޞްތެރިކޮށް، ރަސޫލާ ﷺ ގެންނެވި ކަންތަކުގައި އެކަލޭގެފާނު ތެދުކޮށް، އެކަލޭގެފާނުގެ މަގަށް ތަބާވެގެން އީމާންވެއްޖައުމަށް ދާންދެނެވެ. އަދި މުޝްރިކު ފިރިހެނުންނަށް، މުސްލިމު އަންހެނުންނާ ކައިވެނިކުރުންވެސް ނަހީކުރައްވާފައެވެ. އެއީ އެއް الله އެކަނި އަޅުކަން އިޚްލާޞްތެރިކޮށް، ރަސޫލާ ﷺ ތެދުކޮށް އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވެގެން އީމާންވެއްޖައުމަށް ދާންދެނެވެ.

އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ހަބަރުދެއްވާފައިވަނީ: މުއުމިނު އަޅު އަންހެނަކުވެސް، މުޝްރިކު މިނިވަން އަންހެނަކަށްވުރެ ހެޔޮވެގެންވާ ކަމުގައެވެ. އެއީ އެ އަންހެނަކު ފެންނަ މީހާ، އަދި އެ އަންހެނާގެ ވާހަކަ އަޑުއިވޭ މީހާއަށް، އެކަނބުލޭގެ ރީތިކަމާއި ވާހަކައިގެ ހިތްގައިމުކަމާހުރެ އާޝޯޤުކޮށްފިޔަސްމެއެވެ. އަދި މުއުމިން އަޅު ފިރިހެނެއްވެސް، މުޝްރިކުން މިނިވަން ފިރިހެނަކަށްވުރެ ހެޔޮވެގެންވާ ކަމުގައެވެ. އެއީ އޭނާގެ އަޑުއަހާ، އަދި އޭނާ ފެންނަ މީހާއަށް، އޭނާގެ ރީތިކަމާއި، ފަޞާޙަތްތެރިކަމާއި، ހިތްވަރުގަދަކަމާއި އެފަދަ ކަންކަމާހުރެ ޢަޖައިބުވިޔަސްމެއެވެ. ދެން މި ގޮތަށް ހެޔޮވެ އިތުރުވެގެންވީ ސަބަބުތައް، އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫގެ މި ބަސްފުޅުން ބަޔާންކުރައްވައެވެ:

﴿...أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ...﴾

(...އެމީހުން ދަޢުވަތުދީ ގޮވާލަނީ ނަރަކައަށެވެ...) [އަލްބަޤަރާ: 221]

އެއިން އެ މާނަކުރެއްވުނީ: މުޝްރިކު ފިރިހެނުންނާއި މުޝްރިކު އަންހެނުންގެ ވާހަކައެވެ. އެހެނީ އެމީހުންގެ ބަސްތަކާއި، ޢަމަލުތަކާއި، އިޢުތިޤާދާއި، އަޚްލާޤުން ނަރަކައަށް ގޮވާލާ ބައެކެވެ. އަނެއްކޮޅުން މުއުމިން ފިރިހެނުންނާއި މުއުމިން އަންހެނުންނީ، އެމީހުންގެ އަޚްލާޤާއި، އެމީހުންގެ ޢަމަލުތަކާއި، އިޢުތިޤާދުން ސުވަރުގެއަށް ގޮވާލާ ބައެކެވެ. ދެންފަހެ މި ދެބައިމީހުން ހަމަހަމަވާނީ ކިހިނެއްހެއްތޯ!؟

ދެންފަހެ މުޝްރިކުންގެ މައްޗަށް ކަލޭ ނަމާދުކުރުމުން ބަލާއިރު، ދަދަ

މުނާފިޤުންނާމެދުގައި އެކަލާނގެ -ޢައްޒަ ވަޖައްލަ- ވަޙީކުރައްވައިވާ:

﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ﴿٨٤﴾﴾

(އެ މީހުންގެ ތެރެއިން މަރުވި އެއްވެސް މީހެއްގެ މައްޗަށް ކަލޭގެފާނު ދުވަހަކުވެސް ކަށުނަމާދު ނުކުރައްވާށެވެ. އަދި އެ މީހެއްގެ މަހާނަދޮރުގައިވެސް ކަލޭގެފާނު ހުއްޓިވަޑައިގެން ނުހުންނަވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ މީހުން ﷲ އަށާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ކާފަރުވިއެވެ. އަދި އެ މީހުން މަރުވީ، ފާސިޤުން ކަމުގައިވާ ހާލުގައެވެ.) [އައްތައުބާ: 84]

ފަހެ އެކަލާނގެ -ޢައްޒަ ވަޖައްލަ- މި މާތްވެގެންވާ އާޔަތުގައި ސާފުކޮށް ބަޔާންކުރައްވައި: މުނާފިޤުމީހުންނާއި ކާފަރުވިމީހުންގެ މައްޗަށް ކަށު ނަމާދު ނުކުރެވޭނެކަމެވެ. އަދި އެ ދިރިހުރުން ﷲ އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ކާފަރުވެގެން ވުމުންނެވެ. މިފަދައިންނުމެ، އެ ދިރިހުރުމުގެ ދުވަހުގައިވެސް ނަމާދު ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި މުސްލިމުންނަށް ހުރި އިމާމުންކަމުގައި އެ ދިރިހުރުން ނުހުއްޓުމެވެ. އަދި އެ ދިރިހުރުން ކާފަރުވެގެންވުމުން، އަދި އަމާނާތްތެރިކަމުގައި ނުތިބުން، އަދި މުސްލިމުންނާ އެ ދިރިހުންނާ މެދުގައި އެންމެ ބޮޑުވެސް އިރުވާތްތެރިކަމުން ބަލާއިއެވެ. އަދި އެ ދިރިހުންނި ނަމާދުގައި އަދުލުކަމުގެ އަރުވާލިބިގެންނެތް ނޫނެވެ. އެހެނީ ކާފިރުންނާއި ޝަރުޢީކަން އެއްކަށް ދީން (ހިތް) އިލާހުގެ ބޭކާރު ނޫނީ ދަކުތީވެ. އަޅުގަނޑުން ﷲ ގެ ހުސްތަކުން އެދެނީ އީމާން އިޚްލާޞް ދަރުމަވެރިން. ދީން މުސްލިމުކަން ކަމިޔާ ތޯކާއި ކުރުމަށް ބަޔާނާއެވެ، ފަހަ މެދު މަހެއި، މުސްލިމުކަން ކަމިޔާ މަސް

ހަރާމްވެގެންވާކަން ބަޔާންކުރައްވާ އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ:

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴿١٢١﴾﴾

((ކަލޭމީހުން) އެ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް، ﷲ ގެ އިސްމުފުޅު ނަންނުގަނެވިވާ އެއްޗަކުން ތިޔަބައިމީހުން ނުކާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން އެ ތަކެތިން ކެއުމީ، އުރެދުމެއްކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންނާ ޖަދަލުކުރުމަށް ޝައިޠާނުން އެ މީހުންގެ ވާދިވެރިންނަށް ވަސްވާސް ދޭނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން، އެ މީހުންނަށް ކިޔަމަންވެއްޖެނަމަ ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންނަކީ ވެސް، މުޝްރިކުންކަން ކަށަވަރެވެ.) [އަލްއަންޢާމް: 121] ދަރާ އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- އެވަނީ މުޖަދަލައްބާއި މުޝްރިކުން ކަމީޔާ ބަލާގި ކައިން މުސްލިމުންނަށް ނަހީކުރައްވާފައެވެ. އެހެނީ އެއީ ނަޖިސްކަމެވެ. އެގޮތުން އާނާ ކަމީޔާ އައްބައިވަރި މުރަ ކަމުގެ ޒުވާބެއްކުރުމެވެ. އެގޮ ކަމައްޗަށް ﷲ ގެ އިސްމުފުޅު ނަންނުގަނެވޭ ކަމެއް. އެހެނީ އެކަމާ ދުރުން ބޭނުމީ ހާމަކަމީ އެއްވެސް އަސަރެއް އެގައި ނުވެ ބާކީވާ ކަމެކެވެ. ޝިރުކަކީ އަޅުކަން ބާކީވާކަން ގެއްލުވާ ކަމެކެވެ. ޝިރުކު ކުރާ މީހާ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ބަރާބަރު ދައްކައްވާ ކަންތައްތަކެވެ. އުކާޝާގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ރޮބޮގެ އަޅުކުރިންގެ ކާބަފައިން، އުކާޝާގެ ސުބްޙާނަހޫގެ މި ބަސްފުޅުގައި ހުއްދަކުރައްވައި:

﴿...وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ...﴾

(...އަދި ފޮތް ދެވުނު މީހުންގެ ކާނާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހުއްދަވެގެންވެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކާނާ އެ މީހުންނަށް ހުއްދަވެގެންވެއެވެ...) [އަލްމާއިދާ: 5]. އެހެނީ އެމީހު◌ުންނީ ސަމާވީ ދީނަކަށް ނިސްބަތްވާ، އަދި މޫސާގެފާނާއި ޢީސާގެފާނަށް ތަބަޢަވި މީހުންގެ ތެރެއިންވާ ބައެއްކަމަށް ދަޢުވާކުރާ ބައެއްކަމުގައި ވުމުންނެވެ. އެމީހުން ދޮގުވެރިން ކަމުގައިވިޔަސްމެއެވެ. ﷲ ތަޢާލާވަނީ މުޙައްމަދު ﷺ ހުރިހާ މީސްތަކުންގެ ގާތަށް ފޮނުއްވައިގެން އެމީހުންގެ ދީން މަންސޫޚު ކުރައްވާ، ބާޠިލުކުރައްވާފައިއެވެ. ނަމަވެސް ﷲ -ޢައްޒަ ވަޖަލާ- ފޮތުގެ އަހުލުވެރިންގެ ކާބޯތަކެއްޗާއި އެމީހުންގެ އަންހެނުން [illegible] ހުއްދަކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ބޮޑުވެގެންވާ ޙިކްމަތަކަށްބަލައި، އަދި ރިޢާޔަތްކުރައްވާފައި ސިއްރުތަކަކަށްބަލައިއެވެ. އިލްމުގެ އަހުލުވެރިންވަނީ އެކަންކަން ބަޔާންކުރައްވާފައެވެ. އެއީ ބުދުތަކާއި، މަޚްލޫޤުންގެ ތެރެއިންވާ ނަބިއްޔުންނާއި ފަރިޝްތުންނާއި އެހެން މީހުންނަށް އަޅުކަންކުރާ މުޝްރިކުންނާ ޚިލާފަށެވެ. އެހެނީ އެމީހުންގެ ދީނަކީ [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] ސަމާވީ ދީނެކެވެ. [illegible]، [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible]. ދީނާ އެ ދީނުގެ އަހުލުވެރިންގެ ކަތިލުން [illegible] [illegible]. އަދި އެ [illegible] ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: "[illegible] [illegible]

އަވަދާރަށޭ" "ޖިންނިއެއް ތިބާ ޖަހައިގަތީއޭ"، "ޝައިޠާނެއް ތިބާ ގޮވައިގެން އުދުރިގަތީއޭ"، އަދި މިއާ ވައްތަރު އިބާރާތެއް ބުނުމީ؛ ބަދުބަސްބުން އެއްޗެހި ގޮވުމުގެ ބާބުގައިވާ ކަންތަކެކެވެ. އަދި އެއީ ބަދުބަސްބުން އެއްޗެހި ގޮވުމުގެ އެހެން ހުރިހާ ބަސްތައް ފަދައިން، މުސްލިމުންގެ މެދުގައި ކުރުން ހުއްދަކަމެއް ނޫނެވެ. އެކަމަކު އެއީ ޝިރުކުގެ ބާބުގައިވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެން ބުނާ މީހާ، الله ގެ އިޛްނަފުޅާއި އިރާދައާއި ނުލާ ޖިންނީން މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައި ބާރުފޯރުކޮށް އުޅޭކަމަށް ގަބޫލުކުރާނަމަ މެނުވީއެވެ. ދެންފަހެ ޖިންނީންނާމެދު، ނުވަތަ އެނޫން މަޚްލޫޤުންނާމެދުވެސް އެފަދަ އިޢްތިޤާދުކޮށް ފަހުމުކޮށްފި މެހާމިއި؛ ވަހުމު ތަބާކުރުމުގެ ސަބަބުން ކާފިރެކެވެ. އެހެނީ الله ސުބްޙާނަހޫ އެއީ ކޮންމެ އެއްޗެއްގެ މިލްކުވެރިވެވޮޑިގެންވާ، އަދި ކޮންމެ ކަމަކަށް ކުޅަދުންވަންތަވެގެންވާ އިލާހެވެ. އަދި ފައި◌ދާ ކޮށްދެއްވާ، ގެއްލުންދެއްވާ ފަރާތަކީވެސް އެއީއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އިޛްނަފުޅާއި، މަޝީއަތާއި، އެކަލާނގެ އިސްވެ ތަޤްދީރުކުރެއްވުމާ ލައިގެން މެނުވީ އެއްވެސް އެއްޗެއް ވުޖޫދު ނުވެއެވެ. އެއީ މި ބާޠިލުވެގެންވާ އަހްލުގެ ޚަބަރު މީސްތަކުންނަށް ދައްކުވަން އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ-، އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް އަމުރުކުރައްވާ ވަޙީކުރެއްވިގޮތެވެ:

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴿١٨٨﴾﴾

(ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. الله އިރާދަ ކުރެއްވި ކަމެއްމެނުވީ

ތިމަންކަލާނގެފާނުގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް މަންފާއެއް، ނުވަތަ ގެއްލުމެއް ލިބިގެތުމުގެ ބާރު، ތިމަންކަލާނގެފާނަށް މިލްކު ވެގެންނެއް ނުވެއެވެ. އަދި ތިމަންކަލާނގެފާނަށް ޣައިބު އެނގިވަޑައިގަންނަވާ ކަމުގައި ވީނަމަ، ތިމަންކަލާނގެފާނު (ދުނިޔަވީ މޮޅާއި) ހެޔޮ ގިނަކުރެއްވީހެވެ. އަދި ނުބައިކަމެއް ތިމަންކަލާނގެފާނުގައި ނުޖެހުނީހެވެ. އިންޒާރުދެއްވާ ބޭފުޅަކު ކަމުގައްޔާއި، އީމާންވާ ބަޔަކަށް އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރު ދެއްވާ ބޭފުޅަކު ކަމުގައި މެނުވީ، ތިމަންކަލާނގެފާނު ނުވަމެވެ.) [އަލްއަޢުރާފު: 188]

ދެންފަހެ ނަޖްޖޫމީކަންގެ ސާހިބާ، އަދި ނަޖްޖޫމީކަންގެ ވެރިޔާއާ އަންގަ މާތްވެގެންވާ ކަލާނގެފާނު عليه الصلاة والسلام ވެސް، الله އިރާދަކުރެއްވި ކަމެއް މެނުވީ، އެކަލޭގެފާނުގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ފައިދާއެއް އަދި ގެއްލުމެއްވެސް މިލްކުވެގެން ނުވާހިނދު؛ ދެން އެހެން ނަޖްޖޫމީކަންނަ ދަރަޖައިގައި އަދި ކޮންފަދައަކުންތޯ!؟ މި މާނައިގައިވާ އޫނަސްބަތް ދިނަވެގެންނެވެ.

ދެންފަހެ، ޣައިބުގައިވާ ކަންކަމުން ޚަބަރުދިނުމުގައި އެއީ؛ ގުޅޭބަސް މިނެއްގައި، ސިޔާސީ ނިޒާމުތަކުގައި، ނިޒާމު ބަލައިގަތުމުގެ ނިޒާމުގައި، އެހެން މިނެއްގައި، ކާހިނުންގެ ފަދައިން، ހުއްޓުވާފައިވާ ކަމެކެވެ. އަދި އެއިން ބެހޭގޮތުން ސުވާލުކުރުމާއި، އެކަމުގައި ތަސްދީޤުކުރުމަކީ ވެސް ހުއްޓުވާފައިވާ ކަމެކެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ މި ބަސްފުޅުގައިވެއެވެ:

«مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيءٍ؛ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ يَومًا».

"ޢައްރާފެއް (ކަހިނެއް ނުވަތަ ފާލުބަލާ މީހެއް) ގެ ގާތަށް ގޮސް،

ކަމަކާމެދު އޭނާގެ ގާތުން ސުވާލުކޮށްފި މީހާ؛ ސާޅީސް ދުވަހުގެ ނަމާދު އޭނާގެ ކިބައިން ޤަބޫލު ނުކުރެވޭނެއެވެ." ރިވާކުރެއްވި މުސްލިމު އެކަލޭގެފާނުގެ ޞަޙީޙުގައިއެވެ. އަދިވެސް އެކަލޭގެފާނުގެ ޞަޙީޙުގައި، މުޢާވިޔާ ބްނުލް ޙަކަމު އައްސުލަމީ رضي الله عنه ގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ:

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ إِتْيَانِ الكُهَّانِ وَسُؤَالِهِم».

"ކާހިނުންގެ ގާތަށް ދިއުމާއި، އެމީހުންގެ ގާތުން ކަންކަމުގައި ސުވާލުކޮށް އެހުން ނަބިއްޔާ ﷺ ނަހީކުރެއްވިއެވެ."

އަދި ސުނަނު ފޮތްތަކުގެ އަހުލުވެރިން، ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމަށް ނެރުއްވިއެވެ:

«مَنْ أَتَى كَاهِنًا، فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ؛ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

"ކާހިނެއްގެ ގާތަށް ގޮސް، ދެން އޭނާ ބުނާ އެއްޗަކަށް ތެދުކޮށްފި މީހާ؛ ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން މުޙައްމަދު ﷺ ގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވުނު އެއްޗަކަށް ކާފަރުވެއްޖެއެވެ." މި މާނައިގައިވާ ޙަދީޘެއް ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެހެންކަމުން މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވަނީ: ކާހިނުންނާއި ފާލުބަލާ މީހުންނާއި، އެނޫންވެސް، ޣައިބުގައިވާ ކަންކަމުގެ ޚަބަރުދީ، މުސްލިމުންނަށް އޮޅުވާލުމުގައި އުޅޭ ސިޙުރުވެރި [illegible] ގާތުން ސުވާލުކުރުމާއި ސަމާލުވެ ދުރުވުމެވެ. އަދި (ޖޮކްބަރީ) ބޭސްފިޔަވަޅުގެ ނަމުގައި ނުވަތަ އެހެން [illegible]. އަދި [illegible] [illegible]، ނަބިއްޔާ ﷺ އެކަން ނަހީކުރައްވާ، އެކަމާމެދު އިންޒާރުދެއްވާފައި

ވުމެންނެވެ. އަދި އޭގެ ތެރެއަށް ވަންނަ އަނެއްކަމަކީ: ބާސްވެރިކަމުގެ ނަމުގައި ބައެއް މީހުން ދަޢުވާކުރާ ޣައިބުގެ ކަމެއްކަމުގައިވާ: ބަލިމީހާގެ ފަދުގި، ނުވަތަ ބަލި އަންހެނާގެ ބުރުގާގެ ވަސް ބަލާފައި "މި ބަލި ފިރިހެނާ ނުވަތަ ބަލި އަންހެނާ މިވެނި ކަމެއް ކުރިމާ"، އެވެނި ގޮތެއް ހުރީމާ" ބުންނުކަރަ، ބަލިމީހާގެ ގަޔާޖީގައި އަދި އެގުރަ އެއްސަކުމުގައި އެކަމަށް އެއްވެސް ދަލީލެއް ނެތި ކަސްކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކާތީވެ. އެކަމުގެ ޝަރުޢީ ހުކުމަކީ ވާކަން ކަށަވަރީ: ޢާއްމު މިސްކީނުންނަށް އޮޅުވާލުމެވެ. އަދި އާއްމުކޮށް ބާސްވެރިކަމާއި، ބަލިބެލުމުގެ ވައްތަރުކަމާއި ސަބަބުތަކުގެ ދަށުން މިޔެއްކަމަށް އަދިރުން މާއްދާ ބެނުވެއްދުން. ކަރާމާތްތަކުގައި އާސާ އަދިރުންނަން ބާސްބަލާ ދިރުވެސްވާކަމަށް. އަދި ވަހީއެއްކަމަށް ﷲ ގެ ޤަދަރާއި މިންވަރުން އެކަމުގައި އިއްތިފާޤުން ޝިރުކު މިބުނެވެސް ދިހުތިމާދުވެއްޖެ. ދެން އެމީހުން ހިލޭސީ އެދި އާޔާގެ ބާސްވެރިކަމުގެ ސަބަބުން ވީ ކަމެއްކަމުގައިއެވެ. އަދި ވިހާރައްގައި، އެ ބައްޓަރީ: ބާސްވެރިވާ ކުރިހިސާބުން ދަޢުވާކުރާ އެހެރަ މިހާރަށް ހިދުމަތްކުރާ ބައެއް ޖިންނީންނާއި ޝައިޠާނުންގެ ސަބަބުންނާ ބައްހަށްކަމުގެ ވަރުސާވެ. އަދި އެ ޖިންނީން ހެދިގެންނަ ބައެއް ޣައިބުގެ ކަންކަން އެނގިގެން ހަބަރުދެއެވެ. ދެން އާސާ އެކަމަކަށް ބަރާސްދާ، އެ ޖިންނީންނަން ޝައިޠާނުންނަން ކައިރި އަޑުއަހައި (އެ މީހުންނަށް އަސްޙަބަރާއިގެން) ރާއްސާވެ. ދެން އެ ބާސްވެރިޔާގެ ކިބައިން އެ ޖިންނީންގެ އަޑިޔަ، އަންނައިރު ޖެއްސާއިގުންނާ ދައްބަރާއް ދޯކާލެއްވެ. މިއީ ޖިންނީންނާއި ޝައިޠާނުންނާއި، އަދި

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގިގެންވާ ކަމެކެވެ.

އަދިވެސް މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވަނީ: އެކަމާމެދު ހުށިޔާރުވެ ސަލާމަތުވެ، [illegible] ކަންކަން ކުރުން ދޫކޮށްލުމުން [illegible] އަނެއްބަހަކަށް ވަސީލަތެއްކޮށް، اللهُ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ބަރޯސާވެ، އަދި ހުރިހާ ކަމެއްގައި އެކަލާނގެއަށް ތަވައްކަލްކުރުމެވެ. އަދި ޝަރުޢީ ރުޤްޔާތަކާއި، ހުއްދަ ދަރުވާތަކާއި، އަދި [illegible] [illegible] ސަބަބުތަކުން ބަލިމީހާގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ޑޮކްޓަރުންގެ ގާތުން ފަރުވާ ހޯދުން އެއީ މައްސަލައެއް ނޫނެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމަށް ސާބިތުވެގެންވެއެވެ:

«مَا أَنْزَلَ اللهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً، عَلِمَهُ مَنْ عَلِمَهُ، وَجَهِلَهُ مَنْ جَهِلَهُ».

"އެ ބައްޔަކަށް ޝިފާއެއް ނުވާ ގޮތަށް اللهُ އެއްވެސް ބައްޔެއް ބާވައިނުލައްވައެވެ. އެ ޝިފާ އެނގެން މީހަކަށް އެނގެނީއެވެ. ނޭނގެން މީހަކަށް ނޭނގެނީއެވެ." އަދިވެސް އެކަލޭގެފާނު ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވައެވެ:

«لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ، فإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءَ بَرَأَ بِإِذْنِ اللهِ».

"ކޮންމެ ބައްޔަކަށް ބޭސްފަރުވާވެއެވެ. [illegible] ބައްޔެއްގެ ފަރުވާ ދިމާވެއްޖެނަމަ اللهُ ގެ އިރާދަފުޅާއެކު ބަލި ފަސޭހަވެއެވެ." އަދިވެސް އެކަލޭގެފާނު ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވައެވެ:

«عِبَادَ اللهِ، تَدَاوَوا وَلَا تَدَاوَوا بِحَرَامٍ».

"اللهُ ގެ އަޅުތަކުންނޭވެ! [illegible] ބޭސް ފަރުވާ ކުރާށެވެ. އަދި ޙަރާމް އެއްޗަކުން ފަރުވާ ނުކުރާށެވެ." މި މާނައިގައިވާ ޙަދީޘްތަކެއް

ބިނަވެގެންވެއެވެ.

ފަހެ އަހަރުމެން ﷲ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ގެ ޙަޟްރަތުން އެދި ދަންނަވަމީ: ހުރިހާ މުސްލިމުންގެ ޙާލަތު ރަނގަޅުކޮށްދެއްވާ، އެމީހުންގެ ހިތްތަކާއި ހަށިތައް ކޮންމެ ނުބައިކަމަކުން ޝިފާދެއްވާ، ތެދުމަގުގެ މައްޗަށް އެމީހުން ޖަމަޢަކުރައްވާ، މަގުފުރައްދަނިވި ފިތުނަތަކުންނާއި، ޝައިޠާނާއި އޭނާގެ އެކުވެރި އެހީތެރިންނަށް ކިޔަމަންވުމުން އަހަރުމެންނާއި އެމީހުން ރައްކާތެރިކޮށްދެއްވުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ ކޮންމެ ކަމެއްގެ މައްޗަށް ކުޅަދާނަވެވޮޑިގެންވާ ފަރާތެވެ. އަދި އެއްވެސް އާރާއި ބާރެއް، މަތިވެރިވެގެންވާ، މާތްވެގެންވާ ﷲ ގެ ޙަޟްރަތުން މެނުވީ ނުވެއެވެ.

ﷲ އެކަލާނގެ އަޅާ އަދި ރަސޫލާކަމުގައިވާ، އަހަރުމެންގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދުގެފާނަށާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ އާލުންނާއި އަޞްޙާބުންނަށް ޞަލަވާތާއި ސަލާމާއި ބަރަކާތް ލައްވާށިއެވެ.

وصلى الله وسلم وبارك على عبده ورسوله نبينا محمد وآله وصحبه.

***

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ހަތަރުވަނަ ދަރުސް:

[illegible] އަދި ޝިރުކި [illegible]

އަބްދުލް އަޒީޒު ބިން އަބްދު الله ބިން ބާޒުގެ ފަރާތުން، އިޙްތިރާމް ލިބިގެންވާ އަޚު (......) އަށް، الله އޭނާއަށް ކޮންމެ ހެވަކަން ތައުފީޤުދެއްވާށި. އާމީން.

ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ސަލާމް ހުއްޓެވެ. އަދި الله ގެ ރަޙްމަތާއި އެކަލާނގެ ބަރަކާތް ހުއްޓެވެ.

އެއަށްފަހު ދަންނައެވެ: ތިޔަބައިމީހުންގެ ޝަރަފުވެރި ސިޓީ އަހަރެންނަށް ފޯރައިދިއެވެ. -الله އެކަލާނގެ ހިމާޔަތް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފޯރުކޮށްދެއްވާށިއެވެ- އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ [illegible]، الله [illegible] އެއްވެސް ޙުއްޖަތެއް [illegible] رضي الله عنه [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] الله [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ކިޔާ މިފަދަ ބަސްތަކެވެ: "الله ގެ ނަސްރުދުވުން، الله ގެ މީހުންނޭވެ! الله ގެ އެހީއިން އަހަރުމެންނަށް އެހީވާށެވެ. އަދި الله ގެ ރަސްކަމުން އަހަރުމެންގެ އެހީތެރިން ކަމުގައިވާށެވެ." އަދި އެމީހުން ކިޔާ މިފަދަ ބަސްތަކެވެ: "އޭ ޝުޖުބުންނޭވެ! އޭ ސާހިބުންނޭވެ! އަހަރުމެންގެ މަރާގައި މަދަދަން ބޭނުންވާ މީހުންނަށް އިޖާބަދެއްވާށެވެ! އަދި الله ގެ ރަސްކަމުގައި ޝަހާބަތްތެރިވާށެވެ. ތިޔަބޭފުޅުންގެ އަޑާ މިހުރީ ކާކަށްވާށެވެ. ތިޔަބޭފުޅުންގެ ދަރާރިދަރުގައި އިބުލީހާކަށްވާ. އަދި ފަރުވާކަށްކަރުވުނުކަމަން ބިރުވެރިވެގެންނެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! އަކަމެންނަން ވާދަރައްވާށެވެ! ތިޔަބޭފުޅުން ދިހަވައި އަހަރަން ދާނޭ އަހަން ބިނައް ނަބިވެ. އަދި ބޭނުންވާ ކަނބަލް ރާސްބިލުވާހި ހަމައްކަނި ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ އަރިހުންނެވެ! ތިޔަމީ الله ގެ އަހުލުންނެވެ. ޝައިދާނުގެ ސޫރަބާ ރަތްޖާގެ ކިބައިން، އަދިވެސް ތިޔަބޭފުޅުންގެ ބެރައިން އަހަރުމެންނަން ހުރި މަދަދަށްކަމުގައި ވާނީ ބާކުރުގެ ކިބައިންނެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! އަކަމެންނަން ވާދަރައްވާށެވެ." އަދިވެސް އެމީހުން ކިޔާ މިބަސް ފަދައިންނެވެ: "އޭ الله އެވެ! އިބައިލާހުގެ ދަބަރުތީ ސިއްރުބައް ފަކައިގެން ދިޔުމަން، އަދި އިބައިލާހުގެ ރަހުމަތީ ނުރުމަށް ފަކައިގެން ދިޔުމަން ސަބަބަށްކަމުގައި އިބަ އިލާހު ފާށާ، ދެން އިބައިލާހުގެ ރައްބާނީ ރަސޫރަމުންވާ ނަޢިބައްކަމުގައި، އަދި އިބައިލާހުގެ ޖާހީ ސިއްރުފުތަކުގެ ހަދީދާއައްކަމުގައި ފާއްދި ފުރާތަން ބަވާފާޅު ފާއްވާހިއެވެ."

އަދި އެއްއަހަރު، ބަދުރުއަހިލް ކާބައިކަމާއި، ޝުރުކަހި ކާބައިކަމާއި، އެ

ހުރިހާ ކަމެއް އެނގޭ ބާރު، މި ދުނިޔާ އިމާމުގެ ކުޅަދާނަ ކަމުގައި ނަމޫނާ ބަޔަކަށްވެގެންނޭ ބަލާނުވެގެންވެސް ތިބެވިދާނެ އެކުވެރިކޮށްފައި އާދައިވެއެވެ.

ޖަމާތުގައި ބުނަމަށް: ބަރުކުރުޢި ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. އަދި ބަޔަކުމީހުން ސަޅަފުޅުގެ އެކަލާނގެއާނަށް ކުޅަ ނަތީޖާއެއް ނިކަމެތި ކަލާނގެއާނަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެއާނގެ އަޅުންނާއި، އަންބިޔާބޭކަލުންނާއި، ޝަރީޢަތްތައް ހަމައެކަން އެކަލާނގެއާނގެ ބަރުވެރިކަން ހިފައިދީ ޓަކައިގެ ބާރަކަށްވެސްވެއެވެ.

އައިސްކުރު ބޭކަލުން: ދަންނަވަން! -الله ތިބާއަށް ރަޙުމަތްލައްވާށިއެވެ- الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ޙަޟްރަތަށް އުފައްދަވާ، ރަސޫލުން عليهم الصلاة والسلام ފޮނުއްވީ އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކު ނުކުރުމައި، އެކަލާނގެ ޢިބާދަތް ކުރުމަށް ގެނައުމުގެ ދަޢުވަތު، ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަން ކުރުވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާ ގޮތަށް ނުކުތުއްވިއެވެ:

{وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾}

(ތިމަން އިލާހު (އެއްކައުވަންތަކޮށް) އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ، ތިމަން އިލާހު ޖިންނިންނާއި، އިންސީން ނުހައްދަވަމެވެ.)

[އައްޛާރިޔާތު: 56]

އަޅުކަމަކީ -އިސްވެ ބަޔާންވި ފަދައިން-: އެކަލާނގެއަށް ކިޔަމަންވުމައި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ މުޠީޢުވުމަށް ﷺ އަދި ކިޔަމަންވުމެވެ. އަދި الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ އަމުރުކުރެއްވި ކަންކަން ކުރުން، އަދި الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ ނަހީކުރެއްވި ކަންކަން ދޫކޮށްލުމެވެ. އަދި الله

އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވެގެން، އަދި ޢަމަލުކުރުމުގައި الله އަށް އިޚްލާޞްތެރިވެގެންނެވެ. އެއީ الله ދެކެ އިންތިހާއަށް ލޯބިވުމާއި، އެހެން ހުރިހާ ފަރާތްތައް ދޫކޮށް އެކަލާނގެއަށް އިންތިހާއަށް ނިކަމެތިވެގެންވުމާ އެކުގައިއެވެ. الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވި ގޮތަށެވެ:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ...﴾

(އެކަލާނގެއަށް މެނުވީ، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަން ނުކުރުމަށް ކަލޭގެފާނުގެ ވެރި ރައްބު ނިޔާ ކަނޑައަޅުއްވާ އެންގެވިއެވެ...)

[އަލްއިސްރާއު: 23] އެބަހީ: އެކަލާނގެއަށް އެކަނި އަޅުކަންކުރުމަށް އެކަލާނގެ އަމުރުކުރައްވާ ވަސިއްޔަތް ކުރެއްވިއެވެ. އަދިވެސް الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (٢) الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (٣) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (٤) إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (٥)﴾

(ޙަމްދުހުރީ ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި ރައްބު، الله އަށެވެ.

ރަޙްމާނުވަންތަ ރަޙީމުވަންތަ (ނުހަނު ރަޙިމުކުރައްވުން ބޮޑުވެގެންވާ) އިލާހެވެ.

ޤިޔާމަތްދުވަހުގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެއެވެ.

އަޅުގަން އަޅުކަންކުރަނީ ހަމައެކަނި އިބައިލާހަށެވެ. އަދި އަޅުގަން ވާގި އެދިހީވުން ހަމައެކަނި އިބައިލާހުގެ ޙަޟްރަތުންނެވެ.) [އަލްފާތިޙާ: 5-2] ޖަހު الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ މި އާޔަތްތަކުން ބަޔާންކުރެއްވި: ހަމައެކަނި އަޅުކަންކުރަންވާނީ، އަދި ހަމައެކަނި އެހީއަށް އެދުމުގައިވެސް

ޙައްޤުވެގެންވާ އިލާހަކީ އެކަލާނގެ ކަމުގައެވެ. އަދިވެސް އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ވަޙީކުރެއްވުމެވެ:

﴿إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ...﴾

(ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން އިލާހު ކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ފޮތް ބާވައިލެއްވީ ޙައްޤު ގޮތުގައެވެ. ފަހެ ﷲ އަށް ދީން ޚާލިޞްކުރާ ހާލު، ކަލޭގެފާނު އެ އިލާހަށް އަޅުކަން ކުރައްވާށެވެ.

ދަންނާށެވެ! ޚާލިޞްވެގެންވާ ދީނަކީ ﷲ އަށެވެ...) [އައްޒުމަރު: 2-3] އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވުމެވެ:

﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ١٤﴾

(ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ދީން ޚާލިޞްކުރާ ހާލު ﷲ އަށް ދުޢާކުރާށެވެ. ކާފިރުން ކިތަންމެ ނުރުހުނުކަމުގައި ވިޔަސްމެއެވެ.) [ޣާފިރު: 14]

އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވުމެވެ:

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ١٨﴾

(އަދި މިސްކިތްތައް ވަނީ ﷲ އަށެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ﷲ އާއެކު އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދުޢާ ނުކުރާށެވެ!) [އަލްޖިންނު: 18]

މި މާނައިގައިވާ އާޔަތްތައް ގިނަވެގެންވެއެވެ. އެ ހުރިހާ އާޔަތްތަކުން ދަލީލުކުރަނީ އަޅުކަމުގައި ﷲ އެއްކައުވަންތަކުރުން ވާޖިބުވެގެންވާކަމެވެ. އެނގިގެންވާކަމީ: ދުޢާގެ ހުރިހާ ވައްތަރުތައްވަނީ އަޅުކަމުގެ ތެރެއިންކަމެވެ. އެހެންކަމުން މިސްކިތްތަކުގެ ތެރެއިން އެކަކުވެސް، އާނާގެ

ވެރި ރައްބަށް މެނުވީ ދުޢާކުރުން، އަދި އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުން މެނުވީ ވާތްގާއި އުޅިތެރިކަމުން އެދުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ. އެއީ މި މާތްވެގެންވާ އާޔަތްތަކާއި، މި މާނައިގައި އައިސްފައިވާ އާޔަތްތަކުން ބަޔާންކުރުމުގެ ގޮތުންނެވެ. މިއީ ޙާޟިރުވެ ދިރިހުރި މަޚްލޫޤު، އެކަންކަމަށް ކުޅަދާނަވެގެންވާ އާދައިގެ ކަންކަމާއި، ޙިއްސީ ސަބަބުތައް ހިފުއްވައިއެވެ. ޖާ އެ ކަންކަމާއި އަތުހުކުމުގެ ޙައްގުގައިވާ ކަންކަމާއި ނުސީގެ. ޔައުމް، އިންސާނުން ކުޅަދާނަވެގެންވާ އާދައިގެ ކަންކަމުގައި، ކުޅަދާނަކަންހުރި ދިރިހުރި އިންސާނެއްގެ ޙާޟިރުން އެދުން އިންސާނަކު އެހީތެރިކަމުން ނައްޞުންނާއި އިޖްމާޢުން ހުއްދަވެގެންވެއެވެ. މިސާލަކަށް: ދިރާގެ ދަރިން ނުވަތަ ޒާރުގެ ނުވަތަ ބައްމުގެ ނުވަތަ އާއި ވައްޓާ އެއްޗެއްގެ ނުބައިކަން މަރުކުރަނިވެގެން އެހެން މީހެއްގެ ދިބައިން އާދައިން ނުވަތަ ވަޒީގެން އެދުމެވެ. އަދި މިސާލަކަށް، ކުޅަދާނަކަންހުރި ދިރިހުރި ޙާޟިރުވެހުރި އިންސާނާ، ނުވަތަ ޙާޟިރުވެ ނޫން ދިރިހުރި ދިޔައިންވެސް ސިޔާސީ ޗިހުނުހިއްޔާ ޙިއްސީ ސަބަބުތަކަށް މަދަދުކުރެވޭގެން؛ އާދަމްގެ ގެ ޙިފާޒަތްކުރުމުގައި، ނުވަތަ ކާރު މަރާމާތުކުރުމުގައި، ނުވަތަ އެއާ އެއްގޮތް ކަންކަމުގައި އެހީއަށް އެދުމެވެ. އަދިވެސް އާގެ ޙަދީޘްގައި: ޤިޔާމަތްދުވަހު، ޝަފާޢަތްކުރެއްވުމަށް އެދި ކަންކަމުގައި އިންސާނުން އާދަމްގެ އެކުވެރިންގެ ޙަޟްރަތުން ވާގިކުރުންނެވެ. އަދިވެސް މި ބާބުގެ ޙަދީޘްގައި: މޫސާ عليه الصلاة والسلام ގެ ވާހަކައިގައި الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވި ބަސްފުޅުވެއެވެ:

﴿...فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِى مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِى مِنْ عَدُوِّهِ...﴾

(....ފަހެ އެކަލޭގެފާނުގެ އަދުއްވުންގެ ތެރެއިންވާ މީހާއާ ދެކޮޅަށް އެކަލޭގެފާނުގެ ބައިގެ މީހާއަށް ވާދިދެއްވުން އެދި އެކަލޭގެފާނަށް އާނާ ގޮވައިލިއެވެ...) [އަލްޤަޞަޞް: 15]

ދެންނަމަ މައްޔިތުންނާއި، ޖިންނީންނާއި، މަލާއިކަތުންނާއި، ގަސްގަހާގެހިލާއި، ހިލަހިލައިން ވާގޮތަށް އެދުން ދަސްނަމެވެ! އެކަމަކުވެސް ބޮޑު ޝިރުކުގެ ތެރެއިންނެވެ. އަދި އާއި އިހުގެ މުޝްރިކުން އެމީހުންގެ އިލާހުންނަކީވެސް: އަލްއުއްޒާއާއި އައްލާތާއި އެހެން ފަރާތްތަކަށް ކަލޭ ކަންތަކުގެ ޖިންސުގެ ކަމެކެވެ. އެކުރަނީނަމަ، الله ދެއްވާ އެކަމަކަށް ކުޑަކުނުވަންތަކަމުގެ ނަމާ ކަންކަމުގައި، ދުރުކުރު މީހުންގެ ތެރެއިން ފަރުވާނުކުރުމުގައި އިލާހުންނާދު އިއްޔަދުރަށްދާ މީހުންގެ ޖުމްލަ ވަޒީފާއި އަހަރެން އިލާހުނެވެ ހީވެގަ ނިލޭނދި މިސާލަކަށް: ބަލިމީހުންނަށް ޝިފާދެއްވުމާއި، ރިޒުޤު ދެއްވުމާއި، ދަރުމަވެރިކަމާއި، ސުވަރުގެ ވަދެއްވުމާއި، ނަރަކައިން ނަޖާތްދެއްވުމާއި އެއް ވަރަކަށް ކަންތަކެވެ.

އިސްތިޣާޘާ ޢާއްމުވާކަމާއި، އަދި އެ މާނައިގައި އިސްތިޢާނާވެސް ހިމެނޭ ޢާންމުކަމާއި. ހަޤީޤަތުގައި ދެބަސްވުމެއް ނެތެވެ: ހިމެނޭ ކަމާބެހޭ ހިސާބުން الله އަށް ކުރިމަތިލާފައިވާ، ހަމައެކަނި الله އަށް އެދޭކަން ޚާއްޞަކުރުމުން ވާޖިބުވެގެންނުވާ ކަމެކެވެ. އެހެނީ އެހީއަށް އެދުއްވުމުން އެކަމަކަށް. އަދި -އިސްތިޣާޘާ ޢާއްމުކަމުގެ ދެބަސް ގޮތަން- ހިމެނެނަމަ

އަމުރުކުރުވެނީވެސް އެކަމަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫގެ މި ބަސްފުޅުގައިވާ ގޮތަށެވެ:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا...﴾

(...އަދި ތިޔަބައިމީހުން ﷲ އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ. އަދި އެކަލާނގެއާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކު ނުކުރާށެވެ...) [އައްނިސާއު: 36]. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ގެ މިބަސްފުޅެވެ:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ...﴾

(އަދި ބާޠިލު މަގުން އެއްކިބާވެ ތިބެ، ﷲ އަށް އަޅުކަން ޚާލިޞްކުރާ ޙާލު އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ އެއުރެންނަށް އަމުރުކުރެވިގެން ނުވެއެވެ...) [އަލްބައްޔިނާ: 5] އަދި މުޢާޛު رضي الله عنه ގެ ޙަދީޘްގައި ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވި ބަސްފުޅުގައިވާ ގޮތަށެވެ:

«حَقُّ اللهِ عَلَى العِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا».

"އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށްވާ ﷲ ގެ ޙައްޤުކޮޅަކީ: އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުން، އަދި އެއްވެސް އެއްޗެއް އެކަލާނގެއާ ޝަރީކުކޮށް ބައިވެރި ނުކުރުމެވެ." އޭގެ [illegible] އެއްބަސްވެވިގެންވާ ޙަދީޘެވެ. (ބުޚާރީއާއި މުސްލިމް ނަޤުލުކުރާ އެއްބަސްވެވިގެންވާ ޙަދީޘެވެ.) އަދި އިބްނު މަސްޢޫދު رضي الله عنه ގެ ޙަދީޘްގައި، އެކަލޭގެފާނު ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވި ބަސްފުޅެވެ:

«مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو لِلَّهِ نِدًّا؛ دَخَلَ النَّارَ».

"الله އަށް ޝަރީކަކު ވާކަމަށް ދަޢުވާކުރާ ޙާލުހުރެ މަރުވެއްޖެ މީހާ ވަންނާނީ ނަރަކައަށެވެ." ރިވާކުރެއްވީ އަލްބުޚާރީއެވެ. އަދި ދެ ޞަޙީޙުގައި، އިބްނު ޢައްބާސް رضي الله عنهما ގެ ޙަދީޘްގައިވެއެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ، މުޢާޛުގެފާނު ޔަމަނަށް ފޮނުއްވިއިރު އެކަލޭގެފާނަށް ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

«إِنَّكَ تَأْتِي قَومًا أَهْلَ كِتَابٍ، فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُم إِلَيهِ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ».

"ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ތިޔަ ދަނީ ފޮތުގެ އަހުލުވެރި ބައެއްގެ ގާތަށެވެ. ފަހެ ތިބާ އެމީހުންނަށް ގޮވާލާ ފުރަތަމަ ކަމެއްކަމުގައި: الله ފިޔަވައި ޙައްޤުވެގެން އަޅުކަންވާ އެއްވެސް އިލާހަކު ނުވާކަމަށް ހެކިވުންކަމުގައި ހުންނަންވާނެއެވެ." އަދި އެހެން ގޮތެއްގައި ވެއެވެ:

«أُدْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ».

"الله ފިޔަވައި ޙައްޤުވެގެން އަޅުކަންވާ އިލާހަކު ނުވާކަމާއި، ތިމަންކަލޭގެފާނަކީ الله ގެ ރަސޫލާކަމަށް ހެކިވުމަށް ތިބާ އެމީހުންނަށް ގޮވާލާށެވެ." އަދި ބުޚާރީގައިވާ އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ:

«فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُم إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللهَ».

"ފަހެ ތިބާ އެމީހުންނަށް ގޮވާލާ އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އެމީހުން الله އެއްކައުވަންތަ ކުރުންކަމުގައި ހުންނަންވާނެއެވެ." އަދި ޞަޙީޙު މުސްލިމުގައި، ޠާރިޤު ބްނު އަޝްޔަމު އަލްއަޝްޖަޢީ رضي الله عنه ގެ އަރިހުން، ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމަށް ވެއެވެ:

«مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِن دُونِ اللهِ؛ حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ جَلَّ جَلَالُهُ».

"لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ކިޔާ، އަދި الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރެވޭ ތަކެއްޗަކަށް ކާފަރުވެއްޖެ މީހާ؛ އޭނާގެ މުދަލާއި ލޭ ޙަރާމްވެއްޖެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ޙިސާބު ބެއްލެވުންވަނީ الله -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- އަށެވެ." މި މާނައިގައިވާ ޙަދީޘެއް ދިނަވެގެންވެއެވެ.

މި ތައުޙީދަކީ: އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލެވެ. އަދި މިއްލަތުގެ އަސާސެވެ. އަދި އެއީ އެންމެ އިސް ކަންތައް، އަދި އެންމެ މުހިއްމު ފަރުޟެވެ. އަދި އިންސީންނާއި ޖިންނިން އުފެއްދެވުމުގެ ޙިކުމަތެވެ. އަދި ރަސޫލުން ފޮނުއްވުމުގެ ޙިކުމަތްވެސްމެއެވެ. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]: الله ސުބްޙާނަހޫގެ މި ބަސްފުޅުވެއެވެ:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ٥٦﴾

(ތިމަން އިލާހަށް (އެއްކައުވަންތަކަން) އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ، ތިމަން އިލާހު ޖިންނިންނާއި، އިންސީން ނުހައްދަވަމެވެ.) [އައްޛާރިޔާތު: 56] އަދިވެސް އެކަމަށްވާ ދަލީލުތަކުގެ ތެރޭގައި: އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ގެ މި ބަސްފުޅުވެއެވެ:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...﴾

(ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހު ކޮންމެ އުއްމަތެއްގައި ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. އެއީ، ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް އަޅުކަންކުރުމަށާއި،

ޠާޣޫތުން އެއްކިބާވުމަށް އަންގަވުމަށެވެ...) [އައްނަޙްލު: 36] އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ މިބަސްފުޅެވެ:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ(٢٥)﴾

(ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހު މެނުވީ (ޙައްޤުވެގެން އަޅުކަންވެވޭ) އިލާހަކު ނުވާކަމަށް އެބޭކަލަކަށް ވަޙީނުކުރައްވާ އެއްވެސް ރަސޫލަކު، ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިންވެސް ތިމަންއިލާހު ނުފޮނުއްވަމެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން (ހަމައެކަނި) ތިމަންއިލާހަށް އަޅުކަން ކުރާށެވެ!) [އަލްއަންބިޔާއު: 25] އަދި ނޫޙު، ހޫދު، ޞާލިޙު އަދި ޝުޢައިބު عليهم الصلاة والسلام، އެބޭކަލުންގެ ޤައުމުތަށް ވިދާޅުވިކަމަށް الله -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿...اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ...﴾

(...ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ. އެ އިލާހު ފިޔަވައި އެހެން އިލާހެއް ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ..) [އަލްއަޢްރާފު : 59]

އިސްވެދިޔަ ދެ އާޔަތުން އެކަމަށް ދަލީލުކުރި ފަދައިން މިއީ ހުރިހާ ރަސޫލުންގެ ދަޢުވަތެވެ. އަދި ރަސޫލުންގެ [illegible]، އަޅުކަމުގައި الله އެއްކައުވަންތަކުރުމަކީ، އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އަޅުކަންވެވޭ [illegible] [illegible] [illegible] އުއްމަތުން އަމުރުކުރެއްވިކަމަށް [illegible]. އަދި [illegible] ދީނުގެ ވާހަކައިގައި އެކަލާނގެ - ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ވަޙީކުރެއްވި ގޮތަށެވެ. އަދި [illegible] ހޫދު عليه الصلاة والسلام އަށް ބުނީކަމަށެވެ:

﴿...أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا...﴾

(...ތިބާ އަހަރެމެންގެ ގާތަށް ތިއައީ، ހަމައެކަނި الله އަށް އަހަރެމެން އަޅުކަން ކުރުމަށާއި، އަހަރެމެންގެ ކާބަފައިން އަޅުކަންކޮށް އުޅުނު ތަކެތި އަހަރެމެން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކުރަންހެއްތޯ؟...) [އަލްއަޢުރާފު: 70] އަދި އަހަރެމެންގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ﷺ، ޤުރައިޝުންނަށް الله އެއްކައުވަންތަކޮށް އަޅުކަންކުރުމަށާއި، އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެމީހުން އަޅުކަން ކުރަމުންދިޔަ މަލާއިކަތުންނާއި، ވަލީއްޔުންނާއި، ބުދުތަކާއި، ގަސްގަހާގެއްސާއި އެނޫން ތަކެތި ދޫކޮށްލުމަށް ގޮވާލެއްވުމުން އެމީހުން ބުނީ ކަމަށް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَٰهًا وَاحِدًا إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ۝٥﴾

(އޭނާ ހުރިހާ އިލާހުން އެއް އިލާހަކަށް ހެދީހެއްތޯ؟ ހަމަކަށަވަރުން މިއީ ނުހަނު އަޖައިބު ވާފަދަ ކަމެއްކަން ކަށަވަރެވެ.) [ޞާދު: 5] އަދިވެސް އެމީހުންނާމެދު الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ۝٣٥ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوٓا۟ ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ۝٣٦﴾

(ހަމަކަށަވަރުން الله މެނުވީ (އަޅުކަންކުރުން ޙައްޤުވެގެންވާ) އިލާހަކު ނުވާކަމަށް އެ މީހުންނަށް ބުނެވިއްޖެނަމަ އެ މީހުން ބޮޑާވެގަންނަކަމުގައިވެއެވެ.

އަދި އެ މީހުން ބުނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން [illegible]

ބަލަން، ތިމަންމެންގެ އިލާހުންތައް ތިމަންމެން ދޫކޮށްލާނެހެއްޔެވެ؟)

[އައްޞާއްފާތު: 35-36] މި މާނައިގެ މައްޗަށް ދަލީލުކުރާ އާޔަތްތައް ގިނަވެގެންވެއެވެ.

-ﷲ އަހަރެންނާއި ތިބާއަށް ދީނުގައި ފިޤުހުވެރިވުމާއި، ޚަލްޤުތަކުގެ ވެރި ރައްބުގެ ޙައްޤުފުޅު ދުނިޔެ ދެނެގަތުމަށް ތައުފީޤުދެއްވާށިއެވެ- އަހަރުމެން މި ބަޔާންކުރި އާޔަތްތަކާއި ޙަދީޘްތަކުން ތިބާއަށް ސާފުވެގެންދާނީ: ތިބާގެ ސުވާލުގައި ތިޔަ ބަޔާންކުރި ދުޢާތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] އިބާދަތްތަކާއި، [illegible] [illegible] ޝިރުކުގެ ވައްތަރުތަކުގެ [illegible] ހިސާބުން [illegible] ކަމުގައެވެ. އެހެނީ އެއީ ﷲ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އަޅުކަންކުރުމެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އަޅުކަންކުރުން ނުވާ ކަންކަމުގައި، މަޚްލޫޤުންނާއި [illegible] ފަރާތްތަކުން އެދުމެވެ. އަދި [illegible] އިހު އުޅުނު މީހުންގެ [illegible] [illegible] ކަމެކެވެ. އެހެނީ އިހުގައި އުޅުނު މީހުން ޝިރުކުކޮށް އުޅުނީ ތަނަވަސްކަމާ [illegible] [illegible]. [illegible] ދަތި އުނދަގޫ ކަންކަން [illegible] [illegible] އެމީހުން ﷲ އަށް އަޅުކަން ޚާލިޞްކުރެއެވެ. އެހެނީ ދަތި އުނދަގޫކަމުން އެމީހުން ސަލާމަތްކުރައްވަން ކުޅަދުންވަންތަވެވޮޑިގެންވަނީ އެކަނި [illegible] މުޝްރިކުންނާ [illegible] ﷲ ތަޢާލާ އެކަލާނގެ ބަޔާންވެގެންވާ ފޮތުގައި ވަޙީކުރައްވި ގޮތަށެވެ:

﴿فَإِذَا رَكِبُواْ فِي ٱلۡفُلۡكِ دَعَوُاْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمۡ إِلَى ٱلۡبَرِّ إِذَا هُمۡ يُشۡرِكُونَ ٦٥﴾

(ފަހެ އެ މީހުން ނަވަށް އަރާ ދުއްވާނަމަ، ދީން ހާލިސްކޮށްގެން الله އަށް ދުޢާ ކުރެއެވެ. ދެން އެ އިލާހު އެ މީހުން ސަލާމަތް ކުރައްވާ އެއްގަމަށް ގެންނެވުމުން، އެހާރުން އެ މީހުން (އަނެއްކާވެސް އެ އިލާހާ) ޝިރްކު ކުރެއެވެ.) [އަލްޢަންކަބޫތު: 65] އަދިވެސް އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަޙީކުރާ އެހެން އާޔަތެއްގައި އެމީހުންނާ މުޚާތަބުކުރައްވާ ވިދާޅުވެއްވެއެވެ:

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فِي ٱلۡبَحۡرِ ضَلَّ مَن تَدۡعُونَ إِلَّآ إِيَّاهُۖ فَلَمَّا نَجَّىٰكُمۡ إِلَى ٱلۡبَرِّ أَعۡرَضۡتُمۡۚ وَكَانَ ٱلۡإِنسَٰنُ كَفُورًا ٦٧﴾

(އަދި ކަނޑުމަތީގައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގެއްލުން (ދަތިހާލު) ޖެހިއްޖެނަމަ، އެކަލާނގެ ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުން ދުޢާކޮށް ގޮވާއުޅުނު ފަރާތްތައް ގެއްލިދެއެވެ. ދެންފަހެ އެ އިލާހު ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތް ކުރައްވާ، އެއްގަމަށް ގެންނަވައިދިނުމުން ތިޔަބައިމީހުން ފުރަގަސްދީފައެވެ. އިންސާނާ ވަނީ (ނިޢުމަތަށް) ކުފުރުވުން ބޮޑު މީހެއްކަމުގައެވެ.) [އަލްއިސްރާއު: 67]

ދެންފަހެ ފަހުޒަމާނުގެ މުޝްރިކުންގެ ތެރެއިން މިއަދު މިހެން ބުނެފިނަމަ: "އަހަރުމެން އެ ފަރާތަށް އަޅުކަންކުރަނީ ކަންތައް ހާސިލުކޮށްދޭކަމަށް، އަދި އަހަރުމެންގެ ބަލިމީހުންނަށް ޝިފާދޭކަމަށް، ނުވަތަ އަހަރުމެން ނަފްސުތަކަށް ފައިދާ ނުވަތަ ގެއްލުންދޭ ކަމަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރަމެވެ. އެކަމަކު އަހަރުމެން ޤަބޫލުކުރަނީ ކަރާމާތް އެކަންކަމުގައި

އެ ފަރާތްތަކެއް ﷲ ތަޢާލާގެ ހަޟްރަތުގައި ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް."

ފަހެ މިގެ ޖަވާބަކީ މިހެން ބުނެވުމެވެ: ކުރިން އުޅުނު ކާފަރުންގެ މަޤްޞަދަކީ އަދި މުރާދަކީވެސް ހަމަ މިއެވެ. އެމީހުންގެ މުރާދަކީ އެމީހުންގެ އިލާހުންތައް ތަކެތި އުފައްދަވާ ނުވަތަ ރިޒުޤުދެއްވާ، ނުވަތަ އަމިއްލަކަށް ފައިދާ ނުވަތަ ގެއްލުން ދިނުން ކަމުގައެއް ނުވެއެވެ. ފަހެ އެމީހުންނާމެދު ﷲ ޤުރްބާންގައި އަންގަވާގައިވާ ޙާލަތްތަކުން އެކަން ބާތިލުވެއެވެ. އެމީހުންވެސް އެދުނީ އެ ފަރާތްތަކުގެ ޝަފާޢަތާއި ޖާހެވެ. އަދި ﷲ އާ އުއްތަމަ މަޤާމަކަށް އެމީހުން ގާތްކޮށްދިނުމަށެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވިދާޅުވެއްވި ގޮތަށެވެ:

﴿وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ...﴾

(އެއުރެން ﷲ ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރަނީ، އެއުރެންނަށް ގެއްލުމެއް ނުދޭ، އަދި އެއުރެންނަށް މަންފާއެއް ނުދޭ ތަކެއްޗަށެވެ. އަދި އެއުރެން ބުނެތެވެ. މި ފަރާތްތަކަކީ ﷲ ގެ ހަޟްރަތުގައި ތިމަންމެންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިވާނޭ ފަރާތްތަކެވެ...) [ޔޫނުސް: 18]

ދެން ﷲ ގެ މިބަސްފުޅުން އެމީހުންނަށް ރައްދުކުރެއްވިއެވެ:

﴿...قُلۡ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعۡلَمُ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِۚ سُبۡحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ﴾

(...ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! އުޑުތަކުގައިވެސް، އަދި ބިމުގައިވެސް ﷲ ދެނެވޮޑިނުގަންނަވާ ކަމެއްގެ ވާހަކައިން ތިޔަބައިމީހުން އެކަލާނގެއަށް

ޚަބަރުދެނީހެއްޔެވެ؟ އެއުރެން އެ ޝަރީކުކުރާ ތަކެތިން އެކަލާނގެ ހުސްޠާހިރުވެ މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވެއެވެ.) [ޔޫނުސް: 18] ފަހެ އެކަލާނގެ ބަޔާންކުރައްވާފައި އެވަނީ: މުޝްރިކުން އެ ޤަޞްދުކުރާ ގޮތަށް އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުގައި ޝަފާޢަތްތެރިވާނޭ ފަރާތެއް އުޑުތަކުގައިވެސް އަދި ބިމުގައިވެސް ވާކަން އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންނުވާކަމަށެވެ. އަދި އެ އެއްޗެއް ވުޖޫދުވެގެންވާކަން ﷲ ދެނެވޮޑިގެން ނުވާ އެއްޗެއް އެއީ ވުޖޫދުގައިވާ އެއްޗެއް ނޫނެވެ. އެހެނީ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ އަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ފޮރުވި ވަންހަނާވެގެން ނުވެއެވެ. އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރައްވައެވެ:

﴿تَنزِيلُ ٱلۡكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡحَكِيمِ ١ إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ
فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ
مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ
إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ٣﴾

(މިފޮތް ބާވައިލެއްވުނީ ޢިއްޒަތްވަންތަ ޙިކުމަތްވަންތަ ﷲ ގެ ޙަޟްރަތުންނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން އިލާހު ކަލޭގެފާނަށް މި ފޮތް ބާވައިލެއްވީ ޙައްޤު ގޮތުގައެވެ. ފަހެ ﷲ އަށް ދީން ޚާލިޞުކުރައްވާ ހާލު، ކަލޭގެފާނު އެ އިލާހަށް އަޅުކަން ކުރައްވާށެވެ.

ދަންނާށެވެ. ޚާލިޞު ވެގެންވާ ދީން ވަނީ ﷲ އަށެވެ. އަދި އެ އިލާހު ފިޔަވައި އެހެން ވަލީންތައް ނެގި މީހުން (ބުނެއެވެ:) ﷲ ގެ ޙަޟްރަތުން ތިމަންމެން ގާތް ކޮށްދެއްވުމަށް މެނުވީ، ތިމަންމެން އެ ތަކެތިއަކަށް އަޅުކަން ނުކުރަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ މީހުން އިޚްތިލާފުވާ ކަންކަމުގައި

އުޅޭކަންތަކާ ދޭތެރޭގައި ﷲ، އެ މީހުންގެ މެދުގައި ޙުކުމް ކުރައްވާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ދޮގުހަދާ ކާފަރުވުން ބޮޑު މީހަކަށް ﷲ ތެދުމަގެއް ނުދައްކަވާނެއެވެ.) [އައްޒުމަރު: 1-3]

މިތަނުގައި ދީނުގެ މާނައަކީ: އަޅުކަމެވެ. އެއީ: އިސްވެދިޔަ ގޮތަށް؛ ﷲ އަށް ކިޔަމަންވުމާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ ﷺ އަށް ކިޔަމަންވުމެވެ. އަދި އޭގެ ތެރެއަށް: ދުޢާކުރުމާއި، [illegible] އެދުމާއި، ބިރުވެތިވުމާއި (ރަހްބަތް) އުންމީދުކުރުމާއި، ޤުރުބާންކޮށް ކަތިލުމާއި، ނަދުރު ބުނުން ވެސް ވަދެއެވެ. އެއީ ނަމާދާއި، ރޯދައާއި، އެނޫންވެސް ﷲ އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ އަމުރުކުރެއްވި ކަންކަން އޭގެ ތެރެއަށް ވަންނަ ގޮތަށެވެ. އެހެންކަމުން އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ބަޔާންކުރައްވާފައި އެވަނީ: އަޅުކަންވަނީ ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށް ކުރުމުގައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- އަށް އަޅުކަން ޚާލިޞްކުރުން އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވާ ކަމުގައެވެ. އެހެނީ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަން ޚާލިޞްކުރުމަށް އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް ކުރެއްވި އަމުރަކީ: މި އުއްމަތުގެ ހުރިހާ ދަރިންނަށްވެސްވާ އަމުރުފުޅެކެވެ.

ދެން އެއަށްފަހުގައި ﷲ ޢައްޒަ ވަޖައްލަ ކާފަރުންގެ ކަންކަން ބަޔާންކުރައްވާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿...وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ...﴾

(އެކަލާނގެ ފިޔަވައި [illegible] ވަލީވެރިންތަކެއް ނަގާ މީހުން) ބުނެއެވެ. ﷲ ގެ ޙަޟްރަތަށް ތިމަންމެން ކައިރިކޮށްދިނުމަށް މެނުވީ، ތިމަންމެން

އެ ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަމެއް ނުކުރަމުއެވެ...) [އައްޒުމަރު: 3] ދެން الله ސުބްޙާނަހޫގެ މި ބަސްފުޅުން އެމީހުންގެ މައްޗަށް ރައްދުކުރެއްވިއެވެ:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ كَٰذِبٌ كَفَّارٌ﴾

(...ހަމަކަށަވަރުން އެ މީހުން އެކަމާމެދު ޚިލާފުވެގެން އުޅޭ ކަންތަކާމެދު الله، އެ މީހުންގެ މެދުގައި ޙުކުމް ކުރައްވާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ދޮގުހަދާ ކާފަރުވުން ބޮޑު މީހަކަށް الله ތެދުމަގެއް ނުދައްކަވާނެއެވެ.) [އައްޒުމަރު: 3]

ފަހެ الله ސުބްޙާނަހޫ، މި މާތް އާޔަތުގައި ޚަބަރުދެއްވާފައި އެވަނީ: الله ގެ ޙަޟްރަތަށް [illegible] އެދިގެން މެނުވީ ކާފަރުންވެސް އެ ވަލީއްޔުންތަކަށް އަޅުކަން ނުކުރާ ކަމުގައިއެވެ. މިއީ އިހާރު ފަހުގެވެސް ކާފަރުންގެ މަޛްހަބެވެ. الله ތަޢާލާވަނީ އެކަލާނގެ މި ބަސްފުޅުން އެކަން ބާޠިލުކުރައްވާފައެވެ:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ كَٰذِبٌ كَفَّارٌ﴾

(...ހަމަކަށަވަރުން އެ މީހުން އެކަމާމެދު ޚިލާފުވެގެން އުޅޭ ކަންތަކާމެދު الله، އެ މީހުންގެ މެދުގައި ޙުކުމް ކުރައްވާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ދޮގުހަދާ ކާފަރުވުން ބޮޑު މީހަކަށް الله ތެދުމަގެއް ނުދައްކަވާނެއެވެ.) [އައްޒުމަރު: 3]

ފަހެ، އެމީހުންގެ އިލާހުންތައް އެމީހުން الله އާ [illegible] ކުރި ދަޢުވާގެ ދޮގުކަމާއި، އަދި އެ ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަން އަނބުރާލުމުން އެމީހުން ކާފަރުވެގެންވާކަން الله ސުބްޙާނަހޫ އެވަނީ ސާފުކޮށް

ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. ހެޔޮނުބައި ކިރިޔާފަސް ވަކިވާ މީހަކަން އެހީން އެނގިގެންދާނީ: އިރު އުދުން ކާފަރުންގެ ކާފަރުކަންތަކުންވެސް؛ ނަބިއްޔުންނާއި ވަލިއްޔުންނާއި، ގަސްގަހާގެއްސާއި، ހިލަތަކާއި އެނޫން ވެސް މަޚްލޫޤުން އަދި ﷲ އާއި އެހެނިހެން ދުޢާ ޝަފާޢަތްތެރިވާ ބަޔެއްގެ ގޮތުގައި ނަގުމުން ކަމުގައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ އިޚްތިޔާރާއި ރުއްސެވުމާއި ނުލައި އެ ކަރާމާތްތައް އުފެއްދެވީ ކާމިލްކަމާއި ދުއްލަތާއި ދީނުގައި އެމީހުން ޒުވާނުކުރުމުންނެވެ. އެއީ ވަކި ވަޒީރުން، ރަސްރަސްކަލުންގެ ގޮތުގައި ޝަފާޢަތްތެރިވާ ގޮތަށެވެ. ދެން އެމީހުން އެކަލާނގެ -ޢައްޒަ ވަ ޖައްލަ- ރަސްރަސްކަލުންނާއި ޢަޒީމުންގެ މައްޗަށް އަޅާލާ ޤިޔާސްކުރެއެވެ. އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ: ރަސްކަލެއް އަދި ޢާއްމުންގެ ގާތަށް ބޭރުގައި ވަޒީރުންނަށް ބޭނުންވާ ފަދައެވެ؛ އެ ރަސްކަލެއްގެ ގާތްތެރި އެހީތެރިންނާއި ވަޒީރުންގެ ޝަފާޢަތުން ހުރެ ގޮތުން، އަހަރުމެންނަށް ﷲ ގެ ނަބިއްޔުންނާއި ވަލީވެރިންނަށް އަޅުކަންކުރުމަކީ އެކަލާނގެއާ ކައިރިކޮށްދޭނެއެވެ. މިއީ އަސްލު ބާޠިލު އެއް ބާޠިލު ޤިޔާސްކުރުމެކެވެ. އެހެނީ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ އާ އެއްގޮތެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ޚަލްޤުތަކާ އެކަލާނގެ އަޅުތަކާ ޤިޔާސް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް އެކަލާނގެ ހުއްދަދެއްވުމުން ގެއްލުމެއް ނުލިބޭނެ އެކަލާނގެއަށް ބަރަސްވެރިވުމުގައި ޝަފާޢަތްތެރި ނުވާނެއެވެ. އަދި ބަލައިގަތުމަކީ އަޅުކަންކުރާ މެނުވީ އެކަލާނގެ އިދުނަ ނުދެއްވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ކޮންމެ ކަމެއްގެ މައްޗަށް

ކުޅަދުންވަންތަވެގެންވެއެވެ. އަދި ކޮންމެ އެއްޗެއް ދަނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ރަޙުމްކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ރަޙުމްކުރެއްވުން ބޮޑު ފަރާތެވެ. އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އެކަލާނގެ ބޭނުންތެރިވެވޮޑިނުގަންނަވައެވެ. އެހެނީ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ އެއީ އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންގެ ދަރަޖަގައި، ގަދަވެވޮޑިގެންވާ، އަދި އެކަލާނގެ އެދިވޮޑިގަންނަވާ ގޮތަކަށް އެއްޗެހި މެދުގައި ކަންތައް ކުރައްވާ އިލާހެވެ. އެއީ ރަސްރަސްކަލުންނާއި ޖައްބާރުންނާ ހިމާޔަތްކުރާ. އެމީހުން ކޮންމެ ކަމެއްކުރަން ކިޔާނީ ބާރެއް ނެތެވެ. އެހެންވެގެން އެމީހުން ނުކުޅެދޭ ކަންތައް ކުރަން އެމީހުންނަށް އެކަނިވެރިން، ފަޤީރުންނާއި، އަވަސް މީހުންނާއި، ސިފައިންނަށް ޙާޖަތް ޖެހެއެވެ. ހަމަހަމަކަމާއި އިދާރީ ޙާޖަތްޖެހިގެން ވާން އެމީހުންނަށް ނާގެ މީހުންގެ ހަބަރު އެމީހުންނަށް ގޮޑުކަނދަން މަހުނުންވެސް ޙާނުންޖެހެއެވެ. އަދި ފަޤީރުންނާއި އަޅުގަނޑުމެން މިނުންނަކީ ދިނުމަށް ނުރުޖިސް މީހުންނަށް ބާރުލިބިގެންވާ ކަމެއްގެ ހާލަތުގައި ޖީހުންނަށް އެކަލާނގެ ރަޙުމްކުރެއްވުމުން، އެ ރަސްރަސްކަލުންނާއި ޖަބާބިރުންގެ ހަދުމުގުގައި ރެޑްތެރިވަމުން ހިފުން ހުރިހާ ދިނުމަށް ޙާނުންވެއެވެ. އެނގިއްޖެނަމަ ބަޔަކު ޙާޖަތާއި ފަރާތެއް ޙާލަތެއް، ގޮތް އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫއީ އެކަލާނގެ ހުރިހާ ހަރުދަނާކަން ނިޔާ ގޮތުގައިވެގެންވާ އިލާހެވެ. އަދި މީހުންގެ މައިނުންނަށް ފަރުވާތެރި އެކަލާނގެ މީހުންނަށް ރަޙުމްކުރައްވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ޙަޤީޤަތުގައިވެވޮޑިގެންވާ ޙިކުމަތާއެކު އިލާހެވެ. އެކަލާނގެ ޙިކްމަތްތެރިކަމާއި، ޢިލްމުވެރިކަމާއި، ކުޅަދުންވަންތަކަން ނިޒާމުކުރާ ގޮތަށް ބަލާލީ އެގޭ (ޙައްޖު މުނާސަބު) މަޤާމުތަކުން އެކަލާނގެ

ލައްވައެވެ. އެހެންކަމުން އެއްވެސް ގޮތަކުން އެކަލާނގެ ޚަލްޤުތަކުންނާ އެކަލާނގެ ޤިޔާސްކޮށް އަޅާކިޔުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ. މިހެންވެ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ އެކަލާނގެ ފޮތުގައި ސަރީޙަކޮށް ބަޔާންކުރައްވާފައި ވަނީ: އެކަލާނގީ ޚަލްޤުކުރައްވާ، ރިޒްޤުދެއްވާ، ތަދްބީރުކޮށް ހިންގަވާ ފަރާތްކަމާއި، އަދި އެކަލާނގެ ދަތި ޙާލުގައި ޖެހިފައިވާ މީހާއަށް އިޖާބަދެއްވާކަމާއި، ނުބައިކަން ކަޝްފުކުރައްވާ، ދިރުއްވާ އަދި މަރުގެންނަވާކަމާއި، އަދި އެނޫންވެސް އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ކުރައްވާ މިފަދަ ކަންކަމަށް މުޝްރިކުން އިޢުތިރާފުވެގެންވެއެވެ. އަދި މުޝްރިކުންނާއި ރަސޫލުންނާ ދެމެދު ދެބަސްވުމެއް ހިނގަމުން އޮތީ އަޅުކަން ހަމައެކަނި ﷲ އަށް ޚާލިޞްކުރުމުގައެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ -ޢައްޒަ ޖައްލަ- ވަޙީކުރައްވާ ގޮތަށެވެ:

﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ...﴾

(އެއުރެން ހެއްދެވީ ކާކުތޯ، އެއުރެންނާ ކަލޭގެފާނު ސުވާލުކުރެއްވިނަމަ، އެއުރެން ބުނާނެކަން ކަށަވަރެވެ. ﷲ އެވެ...)

[އައްޒުޚްރުފް: 87] އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވިދާޅުވެއެވެ:

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَـٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾﴾

(ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ: އުޑުންނާއި ބިމުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް

ރިޒްޤު ދެއްވަނީ ކޮން ފަރާތެއްހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ އިވުމާއި ފެނުން މިލްކު ވެގެންވަނީ ކޮން ފަރާތަކަށްހެއްޔެވެ؟ އަދި މަރުވެފައިވާ ތަކެތިން ދިރޭތަކެތި ނެރުއްވައި، ދިރޭތަކެތިން މަރުވެފައިވާ ތަކެތި ނެރުއްވަނީ ކޮން ފަރާތަކުންހެއްޔެވެ؟ އަދި އެންމެހާ ކަންތައް ތަދްބީރު ކުރައްވަނީ ކޮން ފަރާތަކުންހެއްޔެވެ؟ ފަހެ އެ މީހުން ބުނާނެތެވެ: الله އެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ: ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން (އެ އިލާހަށް) ތަޤުވާވެރި ނުވާނަންހެއްޔެވެ؟) [ޔޫނުސް: 31] މި މާނައިގައިވާ އާޔަތެއް ގިނަވެގެންވެއެވެ.

ރަސޫލުންނާއި އުއްމަތްތަކާ ދެމެދު ދެބަސްވުމާއި ހިލާފު އޮތްކަން ކަށަވަރީ الله އަށް އެކަނި އަޅުކަން ޚާލިޞްކުރުމާމެދުގައި ކަމަށް ދަލީލުކުރާ އާޔަތްތައް އިސްވެ ބަޔާންވެއްޖެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫގެ މި ބަސްފުޅުގައިވެއެވެ:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ...﴾

(ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހު ކޮންމެ އުއްމަތެއްގައި ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. އެއީ، ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް އަޅުކަންކުރުމަށާއި، ޠާޣޫތުން އެއްކިބާވުމަށް އެންގެވުމަށެވެ...) [އައްނަޙްލު: 36] އަދިވެސް އެ މާނައިގައި އައިސްފައިވާ އާޔަތްތަކެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫގެ މާތްވެގެންވާ ފޮތުގެ އެހެން ތަންތަނުގައި ޝަފާޢަތުގެ ވާހަކަ ބަޔާންކުރައްވައެވެ. އެގޮތުން އެކަލާނގެ ވިދާޅުވެއެވެ:

﴿...مَن ذَا ٱلَّذِي يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦ...﴾

(...އެއިލާހުގެ އިޛުނަފުޅާ ނުލާ އެއިލާހުގެ ހަޟްރަތުގައި ޝަފާޢަތްތެރިވެވޭނީ ކޮން ފަރާތަކަށް ހުއްޓެވެ!..) [އަލްބަޤަރާ: 255]

އަދިވެސް އެކަލާނގެ ޢައްޒަ ވަޖައްލަ ވިދާޅުވެއްވެއެވެ:

﴿وَكَم مِّن مَّلَكٖ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ لَا تُغۡنِي شَفَٰعَتُهُمۡ شَيۡـًٔا إِلَّا مِنۢ بَعۡدِ أَن يَأۡذَنَ ٱللَّهُ لِمَن يَشَآءُ وَيَرۡضَىٰٓ ٢٦﴾

(އަދި ﷲ އިރާދަކުރައްވާ މީހަކަށް އެ އިލާހުގެ އިޛުނަ ދެއްވާ ރުހިވޮޑިގަތުމަށް ފަހުގައި މެނުވީ، އެ މީހުންގެ ޝަފާޢަތުން އެއްވެސް ކަމަކަށް ފައިދާނުކުރާ ކިތައްކިތައް މަލާއިކަތުން އުޑުތަކުގައި ވޭހުއްޓެވެ؟) [އައްނަޖްމު: 26].

އަދިވެސް މަލާއިކަތުން ސިފަކުރައްވާ އެކަލާނގެ ވިދާޅުވެއްވެއެވެ:

﴿...وَلَا يَشۡفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرۡتَضَىٰ وَهُم مِّنۡ خَشۡيَتِهِۦ مُشۡفِقُونَ﴾

(...އަދި އެކަލާނގެ ރުހިވޮޑިގަންނަވާ އަޅަކަށް މެނުވީ، އެބައިމީހުން ޝަފާޢަތްތެރިއެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ބިރުވެތިވެ، އެކަލާނގެ ހައިބަތަކަށް ބިރުވެތިވެގެންނެވެ.) [އަލްއަންބިޔާއު: 28]

އަދި އެކަލާނގެ -ޢައްޒަ ޖަލާލުހޫ- ޚަބަރުދެއްވާފައިވަނީ، އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންގެ ކިބައިން ކުފުރަށް އެކަލާނގެ ނުރުހުއްސަވާކަމެވެ. އެކަލާނގެ އެދިވުންގެ ގުނުން ރުހުއްސަވާކަން ކަހަލަކީ ޝުކުރުވެރިވެގެންނެވެ. އަދި ޝުކުރުވެރިވުމުގައި: އެކަލާނގެ އެއްކަލައުވަންތަކަން، އަދި އެކަލާނގެ އަމުރު ކިޔަމަންތެރިވުމުން އަދާކުރުމެވެ. އެގޮތުން އެކަލާނގެ ބަހާ ވިދާޅުވެއްވެއެވެ:

﴿إِن تَكۡفُرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمۡۖ وَلَا يَرۡضَىٰ لِعِبَادِهِ ٱلۡكُفۡرَۖ وَإِن تَشۡكُرُواْ يَرۡضَهُ لَكُمۡ...﴾

(ތިޔަބައިމީހުން ކާފަރުވާނަމަ، ފަހެ ﷲ އީ، ތިޔަބައިމީހުންނާ ނުލައި، ފުދިވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ. އަދި އެ އިލާހުގެ އަޅުންނަށް ކާފަރުކަމަށް އެ އިލާހު ނުރުއްސަވައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ޝުކުރުކުރާނަމަ، އެ އިލާހު އެ ކަމަށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވެއެވެ...) [އައްޒުމަރު: 7]

އަދި އަލްބުޚާރީ އެކަލޭގެފާނުގެ ޞަޙީޙުގައި އަބޫ ހުރައިރާ رضي الله عنه ވިދާޅުވިކަމަށް ރިވާވެއެވެ: "އޭ ﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ! ކަލޭގެފާނުގެ ޝަފާޢަތުން އެންމެ ބާއްޖަވެރިވެގެންވާ މީހަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟" އެކަލޭގެފާނު ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

«مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ».

"އެމީހެއްގެ ހިތުން އިޚްލާޞްތެރިވެގެން لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ ކިޔައިފި މީހާއެވެ."

ނުވަތަ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

«مِنْ نَفْسِهِ».

"އެމީހެއްގެ ނަފްސުން (އިޚްލާޞްތެރިވެގެން ބުނާ)..."

އަދިވެސް ޞަޙީޙުގައި އަނަސް رضي الله عنه ގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ: ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމަށް ރިވާކުރެއްވިއެވެ:

«لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ، فَتَعَجَّلَ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَهُ، وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا».

"ކޮންމެ ނަބިއްޔަކަށް އިޖާބަދެވިގެންވާ ދުޢާއެއް ލިބިގެންވެއެވެ.

ދެންފަހެ ކޮންމެ ނަބިއްޔަކު، އެ ނަބިއްޔަކަށް [illegible] [illegible] އަވަސްވެލެއްވިއެވެ. އަދި ތިމަންކަލޯގެފާނުގެ ދުޢާ، ޤިޔާމަތްދުވަހު ތިމަންކަލޯގެފާނުގެ އުއްމަތަށް ހުރި ޝަފާޢަތެއްގެ ގޮތުގައި ފަހަށް ރައްކާކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ ތިމަންކަލޯގެފާނުގެ އުއްމަތުން، الله އާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކު ނުކުރާ ހާލު މަރުވެއްޖެ މީހަކަށް އެ ޝަފާޢަތް إن شاء الله ލިބޭހުށްޓެވެ." މި މާނައިގައިވާ ޙަދީޘްތައް ގިނަވެގެންވެއެވެ.

އަހަރުމެން މި ނަންގަމް ހުރިހާ އާޔަތްތަކާއި ޙަދީޘްތައް ދަލީލުކުރަނީ: [illegible] ހަމައެކަނި الله ގެ [illegible] ކަމުގައިވެއެވެ. އަދި އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް الله [illegible] އެހެން ފަރާތަކަށް، ނަބިއްޔުންނަށްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވާނެއެވެ. އަދި ޝަފާޢަތަކީ އެކަލާނގެ -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ-ގެ މިލްކުއްކަމެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއި [illegible]:

﴿قُل لِّلَّهِ ٱلشَّفَٰعَةُ جَمِيعًا...﴾

(ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ޝަފާޢަތްތެރިވުން އެކުއެކީ ވާނީ الله އަށެވެ...) [އައްޒުމަރު: 44] އަދި ޝަފާޢަތްތެރިވާ މީހާއަށް އެކަލާނގެ އިޛުނަފުޅުދެއްވާ، އަދި ޝަފާޢަތްތެރިވެވޭ މީހާއަށް އެކަލާނގެ [illegible] މެނުވީ އެއްވެސް މީހަކަށް ޝަފާޢަތް [illegible] ނުވެއެވެ. އަދި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] الله [illegible] [illegible] [illegible]

ސާފުކޮށްދެއްވިއެވެ:

﴿فَمَا تَنفَعُهُمۡ شَفَٰعَةُ ٱلشَّٰفِعِينَ ٤٨﴾

(ފަހެ ޝަފާޢަތްތެރިވާ މީހުންގެ ޝަފާޢަތަކުން، އެ މީހުންނަށް މަންފާއެއް ނުކުރާނެއެވެ.) [އަލްމުއްދައްޘިރު: 48] އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿...مَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ حَمِيمٖ وَلَا شَفِيعٖ يُطَاعُ﴾

(...(އެ ދުވަހުން) އަނިޔާވެރިންނަކަށް ރަޙުމަތްތެރިޔަކު އަދި ކިޔަމަންވެވޭނެ ޝަފާޢަތްތެރިޔަކުވެސް ނުވެއެވެ.) [ޣާފިރު: 18]

އެނގިގެންވާކަމަކީ: އަނިޔާވެރިކަން މުޠުލަޤުކޮން އައިސްފިނަމަ އެއީ الله އާ ޝިރުކު ކުރުމެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވި ގޮތަށެވެ:

﴿...وَٱلۡكَٰفِرُونَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ﴾

(...އަދި ކާފިރުންނީ ހަމަ އަނިޔާވެރިންނެވެ.) [އަލްބަޤަރާ: 254] އަދިވެސް الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿...إِنَّ ٱلشِّرۡكَ لَظُلۡمٌ عَظِيمٞ﴾

(...ހަމަކަށަވަރުން ޝިރުކަކީ ބޮޑުވެގެންވާ އަނިޔާއެކެވެ.) [ލުޤްމާން: 13]

ދެންފަހެ މިބާގެ ސުވާލުގައި ނަންގަތް ކަންތައް ކަމުގައިވާ: ބައެއް ޞޫފީން މިސިލްސިލާގެ އަހުން ތަންތާގައި: اللهم صل على من جعلته سببًا لانشقاق أسرارك الجبروتية، وانفلاقًا لأنوارك الرحمانية، فصار نائبًا عن الحضرة الربانية، وخليفة أسرارك الذاتية

(އޭ الله އެވެ! އިބައިލާރުގެ ދީބަރުޙީ ސިއްރުތަށް ފުޅާކުރައްވަން ދިރުމަން، އަދި އިބައިލާރުގެ ތަރުމީން ސަރުތަށް ފުޅާކުރައްވަން ދިރުމަން ސަބަބަށްކުރުމުގައި އިބަ އިލާހު ފަދަ ގޮތަށް ދަން އިބައިލާރުގެ ތަކްބީރު ހަސްތަކުނާ ނައިބައްކުރުމުގައި، އަދި އިބައިލާރުގެ ޗާނީ ސިއްރުފުޅުތަކުގެ ހުރިހާއެއްކުރުމުގައި ވެރިފުޅު ފުރާނަ ހަޖަވާހު ވަނިވާލް.) މިހެން ވިދާޅުވި ދަންނަވައެވެ:

ފުރަ ދަވާބެދި: މި ބަސްތަކާއި މިއާ ވައްތަރު ތަކެއްޗިދި: އަހަރުމެންގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ﷺ އެކަމަކާމެދު އިސްތިޤާމަތުގައިވާ: ގަދަކަމުން ތަކްލީފުތަކިރިގެން އުޅުމާއި ޙައްޤުހަނާދާ ދިރުމުގެ ތަދަވާއި ހިމުނު ކަންކަމެވެ. އެއީ މުސްލިމުގެ ޝަރީޢަތަށި، ޢަބްދު الله ބިން މަސްޢޫދު رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތް ދީނީކަމުގައި ބަސްފުޅުގައިވެއެވެ: الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

«هَلَكَ الْمُتَنَطِّعُونَ» قَالَهَا ثَلَاثًا.

"ހައްދުފަހަނަޅައިގަންނާ (ބަހާއި ޢަމަލުގައި) މީހުންނަށް ހަލާކު ވިއްޖެއެވެ." މިހެން ތިން ފަހަރު ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.

އިމާމް ނަވަވީ رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ: المتنطع 'މުތަނައްޠިޢު' އަކީ: އެއީ ޢިލްމުވެރިކަމަށް ނުވާ އަދި ޒާހިރު ނުވާތަނުގައި ކަންތަކުގައި ތަޢައްމުޤުވެގެން، އެމީހުންގެ ބަހުރުވައިން ފަހަނަޅައިގެން ކަންތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އޮޅުވާލާ ކަލާމުގެ ޙަޤީޤަތުގެ މަގުހުރަސްވެރިކަމުގެ މަތީގައި؛ ކަލާމުގައި މާ ފުންނަށްގޮސް، އެ ހުރަސް ގަދަކަމުން އޮޅުވާލައެވެ.

އަބުއް ސަވާބާދުމު އިބްނުލް ޤައްޔިމް ވިދާޅުވިއެވެ: "އެއީ ވާހަކައިގައި މާ ގުނަނަންގޮސް، މާ މަތިވެގެންނަން އުޅޭ، ކަރުގެ އެންމެ އެތެރެއިން ވާހަކަދައްކާ މީހުންނެވެ. އެ ބަސް ނަގާފައިވަނީ: 'އައްނަޖްބު' އިންނެވެ. އެއީ އަސަރުގައިގެ އެންމެ މަތިގައިވާ އެއްޗެއްސެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ބަހާއި ޢަމަލުގައި މާ ގުނަނަން ދާން އުޅޭ ކޮންމެ ދިޔާނަތްތަކެއް އެ ބަސް ބޭނުން ކުރުވޭނެވެ."

ބަހުގެ އިމާމުންގެ ތެރެއިންވާ މި ދެ އިމާމުން ދެކޮޅުކުރެއްވީ ކަސްތަކުރަން ތިބާއަކާއި އަދި ބަސްބަހުގެ ކިބައިކާފެއް ހުރި މިހާރު ސާމަކުލްވެސްގެ ނުކުތާތަކެއް: އަޅުގަނޑުމެން ނަބިއްޔާ އަދި ސަލާމާ: ﷲ ގެ ރަސޫލާ ﷺ އަށް ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ފޮނުވުން ދުރުކުރުމުގައިވާ މި ގޮތުގެންޖެހޭ: ނަޙުވީންނާ ގޮތަށް ގެދަރިކުރަން ތަކުލީފުދީގެން، މާ ގުނަނަން ހަތްދުވަހަށް ދަރިއަށް ދިއުމުގެ ތެރެއިންވާ ކަމެއް ކަމެވެ. މި ބާބުގައި މުސްލިމް މިހާރު ޝަރުޢީވެސްނަވީ: ﷲ ގެ ރަސޫލާ ﷺ އަށް ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ފޮނުވުން އަދި ދުރުކުރުމުގައި އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން ޤާބިލުވޭނެ ކަމަށް ޔަޤީންކުރުމަށް ހިތްވަން ސަލާމާ ގުޅުވާލިއްވުމެވެ. އޭގައި އަޅުން ގޮތުގެކަން ނުގޮސް ގުދުރުގެ ކަންވާއެވެ.

އޭގެ ދަލީލަކީ: އަލްބުޚާރީ އާއި މުސްލިމްގެ ދެ ޞަޙީޙުގައި، ކަޢުބު ބިން ޢުޖްރާ رضي الله عنه ގެ އަރިހުން ރިވާވާ ޙަދީޘުގައިވެއެވެ: އެއީ ޞަޙާބީން رضي الله عنهم ދަންނަވިކަމަށެވެ: "އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! ކަލޭގެފާނަށް ސަލާމް ބުނުމާއި ކިޔުމަން الله ވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންގަވައިދެއްވާފައެވެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ކަލޭގެފާނަށް ޞަލަވާތް ކިޔާންވީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟" ދެން އެކަލޭގެފާނު ޖަވާބުދެއްވިއެވެ:

«قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

(އޭ الله! މުޙައްމަދުގެފާނު މައްޗަށާއި އަދި މުޙައްމަދުގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ލައްވާނދޭވެ! އެއީ ތިޔައިލާހު އިބްރާހީމްގެފާނަށާއި އެކަލޭގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ލެއްވި ފަދައިންނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔައިލާހީ ޙަމްދުލިބިވޮޑިގެންވާ މާތްވަންތަ އިލާހެވެ. އަދި މުޙައްމަދުގެފާނު މައްޗަށާއި، އަދި މުޙައްމަދުގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް ބަރަކާތް ލައްވާނދޭވެ! އެއީ ތިޔައިލާހު އިބްރާހީމްގެފާނަށާއި އެކަލޭގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް ބަރަކާތް ލެއްވި ފަދައިންނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔައިލާހީ ޙަމްދުލިބިވޮޑިގެންވާ މާތްވަންތަ އިލާހެވެ.)

އަދިވެސް ދެ ޞަޙީޙުގައި، އަބޫ ޙުމައިދު އައްސާޢިދީ رضي الله عنه ގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ: އެބޭކަލުން ދެންނެވިއެވެ: "އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! އަހަރުމެން ކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ކިޔަވާނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟" އެކަލޭގެފާނު ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

«قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

(އޭ الله އެވެ! މުޙައްމަދުގެފާނު މައްޗަށާއި، އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަނބިއަނބިކަނބަލުންނާއި ދަރިދަރިކަލުންގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ލައްވާނދޭވެ! އެއީ ތިޔައިލާހު އިބްރާހީމްގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް

ޞަލަވާތް ލެއްވި ފަދައިންނެވެ. އަދި މުޙައްމަދުގެފާނު މައްޗަށާއި، އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަނބިއަނބިކަނބަލުންނާއި ދަރިދަރިކަލުންގެ މައްޗަށް ބަރަކާތް ލެއްވާށިއެވެ! އެއީ އިބައިލާހު އިބްރާހީމްގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް ބަރަކާތް ލެއްވި ފަދައިންނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އިބައިލާހުގީ ޙަމްދުލިބިވޮޑިގެންވާ މާތްވަންތަ އިލާހެވެ.)

އަދި ޞަޙީޙު މުސްލިމްގައި، އަބޫ މަސްޢޫދު އަލްއަންޞާރީ رضي الله عنه ވިދާޅުވިކަމަށް އައިސްފައިވެއެވެ: ބަޝީރު ބިން ސަޢުދު ދަންނަވައިފިއެވެ: "އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! ކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ކިޔުއްވުމަށް الله ވަނީ އަހަރެމެންނަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވެއެވެ. ފަހެ އަހަރެމެން ކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ކިޔުއްވާނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟" އެހިނދު ކަލޭގެފާނު ހަނުހުންނެވިއެވެ. ދެން ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

«قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ؛ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ؛ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبرَاهِيمَ فِي العَالَمِينَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَالسَّلَامُ كَمَا عَلِمتُم».

(އޭ الله އެވެ! މުޙައްމަދުގެފާނު މައްޗަށާއި އަދި މުޙައްމަދުގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ލެއްވާށިއެވެ! އެއީ އިބައިލާހު އިބްރާހީމްގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ލެއްވި ފަދައިންނެވެ. އަދި މުޙައްމަދުގެފާނު މައްޗަށާއި، އަދި މުޙައްމަދުގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް ބަރަކާތް ލެއްވާށިއެވެ! އެއީ ޢާލަމްތަކުގެ ތެރޭގައި އިބައިލާހު އިބްރާހީމްގެފާނުގެ އާލުންގެ މައްޗަށް ބަރަކާތް ލެއްވި ފަދައިންނެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން އިބަ އިލާހު .ހަމްދުލިބިފޯގެންވާ މީބުނުންގެ އިލާހުވެ.)
އަދި ސަލާމްދެއްވުން އަދި ދަންނަވާށެވެ ބިޔަބައިމީހުންނަށް
އާނިގެންވާ ގާތްވާށެވެ."

މި ލަފްޒުތަކާއި، މިޔާ ވައްތަރު ލަފްޒުތަކާއި، އަދި އެނޫންވެސް ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ އަރިހުން ޘާބިތުވެގެންވާ ލަފްޒުތަކަކީ: މުސްލިމުއްމަތާ ﷲ ގެ ރަސޫލާ ﷺ ގެ މައްޗަށް ސަލަވާތާއި ސަލާމް ލެއްވުމަށް އަދި ދުޢާކުރުމުގައި ބޭނުންކުރެއްވުން ޤަބޫލު ލަފްޒުތަކެވެ. އަދި ރަސޫލާ ﷺ ހަރުގޮތުގައި ބޭނުންކުރެއްވުން ދާއިމުވާ އެކަށަށް ބަލާފައި އަސްލު ބޭރުން ދޮގުވެގެންނުވާ އެކަށީގެންވެ. އެހެނިހެން، އެކަށީގެންވެ ވެސް ހަރުބުގެ ހަރުދުގައި ބޭނުންކުރެއްވުން ލަފްޒުތަކުން ދިރުސްމުކަނީ ގެރިއިން އަސްލު ބޭރުން ދޮގުވެގެންނުވާ އެކަށީގެންވެ.

ދެންވެސް ގޮތަކުން ގޮތްސެއްވާ އަދި އެހެން އެފަދަލައިވާ ލަފްޒުތަކާއި، ބަޔަށް ނޫނު މާނައަށް އެއިން ނުގޮތުގެ ޝަރުޢީ އެނގެ ލަފްޒުތަށް -މިސާލަކަށް ސަލާމްގައި ދިރުރުކުރުގެންވާ ކަލަކުގެ ލަފްޒުތަށް- ހަމަ އެ ލަފްޒުތަށް ބޭނުންކުރުމަކީ އަދުގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެއީ އަޖައި ގޮތަކުން ތަކުރާރު ދެކެގެންގޮސް ވާޖިބެވެ. އަދި އެއީ ބައިވެ މާނަތަކުން ތަފްސީރު ކުރުވިދާނެ ލަފްޒުތަކަކުން ވާޖިބެވެ. އެއީ ﷲ ގެ ރަސޫލާ ﷺ އިއްޒަތްތެރިކުރުމާ، އަދި އެކަށީގެންވާ އެއްމަތިން އެއަށް އިޙްތިރާމްކުރުމާ ލަފްޒުތަކާ އެއްގޮތްވުމަށް ހިތާމަތަކުގައިވެސް އެކަށީގެންވެ. ހަމަލަފްޒުތަކުގެ ތަރުތީބަށް އެކަށީގެން ގޮތަކުން ދިރުމާ ބަހެއް ފަރުވާތެރިވުމާ، އަދި އެކަށީގެން ނަޒާހާތްތަރި، އަދި

ތަކްލީފުން އުފުލުން އެންމެ ދުރުވެގެންވާ ބޭކަލަކީ އެކަލޭގެފާނެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ވެރި ރައްބުގެ ޙަޟްރަތުން އެންމެ ހެޔޮވެގެންވާ ޞަލަވާތާއި ސަލާމް އެކަލޭގެފާނަށް ހުއްޓެވެ.

މިއެވެ. ތަޢުލީމުގެ ޙަޤީޤަތާއި، ޝިރުކުގެ ޙަޤީޤަތް ބަޔާންކުރުމުގައި، އަދި އިރުގެ މުޝްރިކުންނާއި، ފަހުގެ މުޝްރިކުން މި ބާބުގައި ތިބި ގޮތުގެ ބަޔާނާއި، އަދި الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ ގެ މައްޗަށް ޝަރުޢުވެގެންވާ ޞަލަވާތް ޢިބާދަތުގައި އަހަރުމެން މި ބަޔާންކުރި ދަލީލުތަކުގައި: ޙައްޤު ހާޒިރު މިނިވަން ދޫކުރުން މިންވަރު އަދި ހުރި ޤަބޫލުކުރާކަން މިންވަރު ވާހަކަތަކުން އެއްޗިހިތަކެވެ. ދަލީލުތައް ޙައްޤު ދެނެގަންނަން އެއްވެސް ޝަރުޢުވެރިކަމެއް އަދި ދަލީލެއްކަމެއް ނެތް މީހާ؛ ފަހެ މީނާއީ އަނބާރެ އަމިއްލަ އެދުމަށް ތަބާވާ މީހެކެވެ. الله -ޢައްޒަ ވަޖައްލަ- ވިދާޅުވެއެވެ:

﴿فَإِن لَّمۡ يَسۡتَجِيبُواْ لَكَ فَٱعۡلَمۡ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهۡوَآءَهُمۡۚ وَمَنۡ أَضَلُّ مِمَّنِ ٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ بِغَيۡرِ هُدٗى مِّنَ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ﴿٥٠﴾﴾

(ފަހެ އެމީހުން ކަލޭގެފާނަށް އިޖާބަ ނުދިންނަމަ ފަހެ ދެނެގަންނަވާށެވެ: ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން އެ ބަޔަކު ތަބާވަނީ އެމީހުންގެ އަމިއްލަ އެދުންތަކަށެވެ. އަދި الله ގެ ޙަޟްރަތުން ހިދާޔަތަކާ ނުލާ، އެ މީހެއްގެ އަމިއްލަ އެދުމަށް ތަބާވި މީހަކަށްވުރެ މަގުފުރެދުން ބޮޑީ ކާކުހެއްޔެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން އަނިޔާވެރި ބަޔަކަށް الله ހިދާޔަތް ނުދައްކަވާނެއެވެ.) [އަލްޤަޞަޞް: 50]

ފަހެ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ މި މާތްވެގެންވާ އާޔަތުގައި

ބަޔާންކުރެއްވި: الله އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ﷺ އެކަމަކާގެން ޤުރުއާނުގެ ބަދަލުމަގާއި. ހަމައެކަނި ދީނާމެދު މުސްލިމުންގެ ނިސްބަތުން (އެމީހުން ކަންތައް ކުރި ގޮތް) ބަލާއިރު އެމީހުންވަނީ ދެ ބައިބަޔަކަށެވެ:

އެއް ބަޔަކީ: الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް އިތުބާރުކުރި މީހުންނެވެ.

ދެވަނަ ބަޔަކީ: އަމިއްލަ އެދުމަށް ތަބާވި މީހުންނެވެ. ދީން އެއްކަށްވުރެ އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވި، الله ގެ ރަސޫލާ ދެއްވި ހިދާޔަތުގެ ނޫރާއި، އެމީހުންގެ އަމިއްލަ އެދުމާއި ތަބާވުމަށް ދުނިޔަވީ ޒީނަތްތަކާ މީހުން ނަގާލައިގެން ދާ މީހުންނެވެ.

އެއީންނަކުން އަޅަމުންދާން الله -ޖައްލަ ޖަލާލުހޫ- ގެ ހަޤީޤީ ތެދުވެރިން އަކީ ދެކެންތަކީ: އަމިއްލަ އެދުމަށް ތަބާވެވުން އަދިކުން ސުލްޠާނުންގެ ބަލާއިރު، އަދި އަދިކުންނާއި ތިރީބަފައިންނާއި، އަދި އަދިކުންގެ ހިތިފަ ހަޅުތާލުން، الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ ﷺ އަށް އިތުބާރުކުރި މީހުންގެ ބަރަކާތް، އަދި އެކަލާނގެ ޝަރީޢަތަށް ޓަކައި ކުރާ ފުރިހަމަ ތާއަތް މީހުންގެ ބަރަކާތް، އަދި އެކަލާނގެ ޝަރީޢަތާ ޚިލާފުވެގެންވާ ހިތިފަ ފިޔަވަޅުއެޅުމާ އަމިއްލަ އެދުންތަކާ އިންސާފުގެ މީހުންގެ ބަރަކާތް ޤަބޫލުކުރެވެ.....ހަމަކަށަވަރުވެސް އެކަލާނގެއަށް ނުހަނު ދީލަތިވެވޭނެ އިޚްލާސްތެރި ބާރު އިލާހެވެ.

الله ބައްލަ، އެކަލާނގެ އަދާ އަދި ރަސޫލާ ކަލޭގައިވާ: އަހަރުމެންގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދުގެފާނަށާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ އާލުންނަށާއި އަޞްޙާބުބޭކަލުންނަށް އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހާ ހަމައަށް އިޙްސާންތެރިކަމާއެކު

އެކަލޭގެފާނަށް [illegible] [illegible] ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ލައްވާށިއެވެ.

وصلى الله على عبده ورسوله؛ نبينا محمد وآله وأصحابه وأتباعه بإحسان إلى يوم الدين.

***

dv397v4.0 - 17/08/2026

حرمين

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

رسالة الحرمين

Message of The Two Holy Mosques

Guidance content for the visitors of the Holy Mosque and the Prophet's Mosque in languages.